

Trabzon travel

YEŞİLİN, MAVİNİN VE MİRASIN İZİNDE

PANAGİA THEOSKEPASTOS MANASTIRI
Kızlar Manastırı

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE
Tomara Otu

TRABZON SOFRALARINDAN ALTIN SARISI LEZZET
Burmali

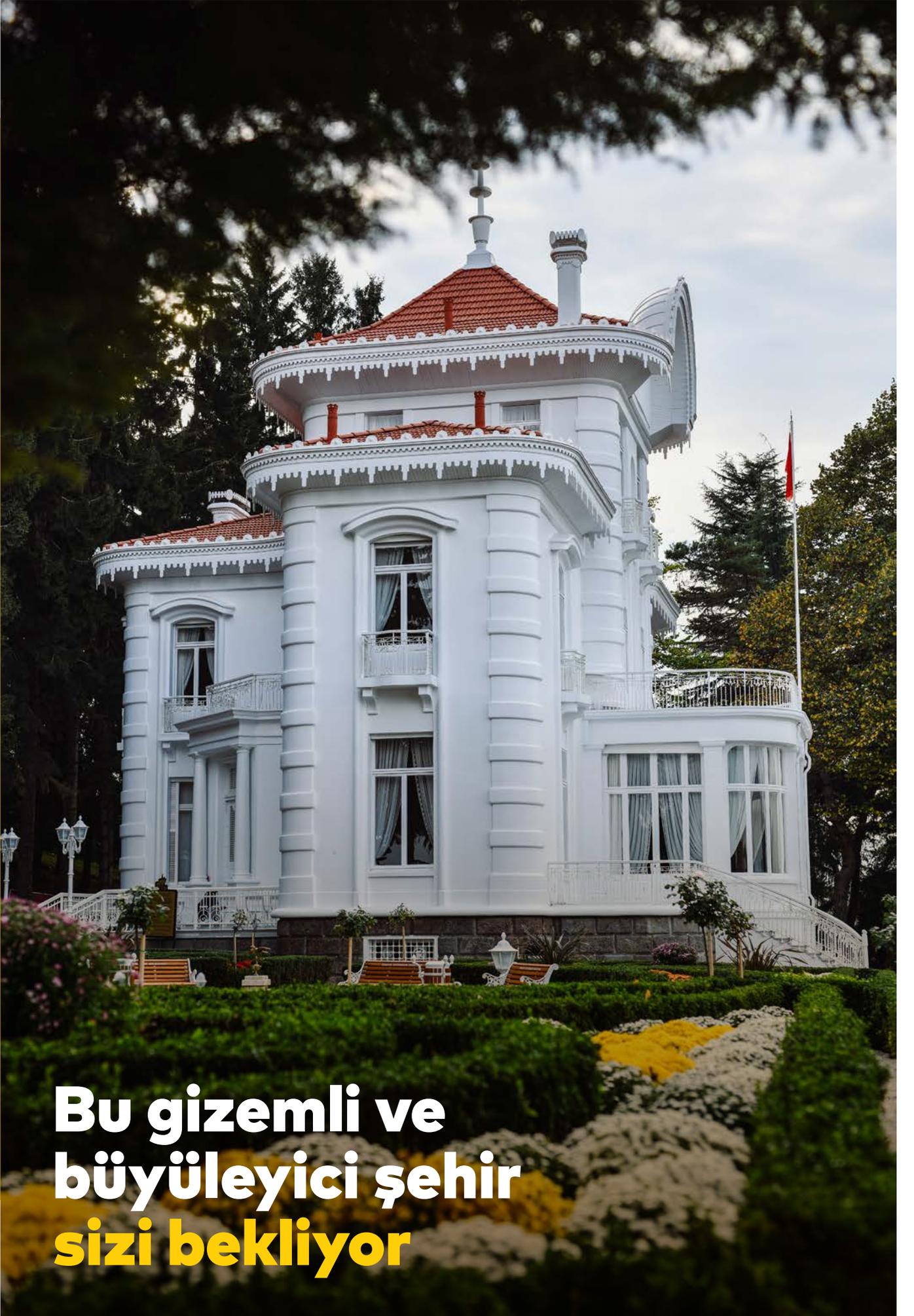
EVLIYA ÇELEBİ İZİNDE
Trabzon

ARGONOTLAR VE TRABZON'UN EFSANEVİ HAZİNESİ
Altın Postun Peşinde

KAFKAS FİSTO KELEBEĞİ VE DOĞU KARADENİZ'İN MUCİZELERİ
Kanat Ucunda Bir Sır

ORTAHİSAR GÜZERGAHI
**Bir Kent Hafızasında
Yürümek**

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKTEN YAPAY ZEKAYA
Turizmde Güncel Trendler

**Bu gizemli ve
büyüleyici şehir
sizi bekliyor**

Takdim Presentation

Değerli Okurlarımız,

Karadeniz'in göz kamaştırıcı incisi Trabzon, sahip olduğu eşsiz doğası ve zengin kültürel mirasıyla her geçen gün turizmin parlayan yıldızı olma yolunda emin adımlarla ilerliyor. Bizler de bu kadim şehrin köklü değerlerinden aldığı güçle gelişmesi, yerel zenginliklerini koruyarak küresel ölçekte hak ettiği noktaya ulaşması için durmaksızın çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Bu dergi aracılığıyla Trabzon'un benzersiz doğa harikalarını, tarihî miraslarını, gastronomik zenginliklerini ve sanatsal değerlerini sizlerle buluşturmaktan büyük mutluluk duyuyoruz. Her sayımızda şehrimizin turizm potansiyelini tüm yönleriyle ortaya koyarken, sizleri Karadeniz'in gizemli atmosferinde unutulmaz yolculuklara davet ediyoruz.

Trabzon'u keşfedenler iyi bilir ki; burada doğanın yeşili daha derin, tarihin dokusu daha güçlü, lezzetler ise çok daha özgün ve unutulmazdır. Yerelden evrensele uzanan kültür ve sanat faaliyetlerimiz, sürdürülebilir turizm odaklı projelerimiz ve dijital dönüşümü merkeze alan yenilikçi uygulamalarımızla, Trabzon'u dünya sahnesinde hak ettiği saygın konuma taşımakta kararlıyız.

Bu vesileyle sizleri Karadeniz'in gizemli atmosferinde unutulmaz keşiflere çağırıyor; Trabzon'un tanıtımında ve geleceğinin şekillenmesinde sizlerle birlikte yol almaktan duyduğum mutluluğu ifade etmek istiyorum.

Trabzon'un hikâyesini birlikte yazmak dileğiyle, keyifli okumalar...

Dear Readers,

Trabzon, the dazzling gem of the Black Sea, is rapidly emerging as a rising star in the world of tourism with its unique natural beauty and rich cultural heritage. Drawing strength from the deep-rooted values of this ancient city, we are committed to tirelessly working toward its development and to securing the global recognition it truly deserves—while safeguarding its local riches.

Through this magazine, we are delighted to share with you the unique natural wonders, historical landmarks, gastronomic treasures, and artistic heritage of Trabzon. In each issue, we aim to showcase the full breadth of our city's tourism potential and invite you on unforgettable journeys through the mysterious and captivating atmosphere of the Black Sea.

Those who have discovered Trabzon know well: here, the green of nature is deeper, the texture of history is richer, and the flavors are truly unique and unforgettable. With cultural and artistic initiatives that reach from the local to the global, sustainability-centered tourism projects, and innovative practices driven by digital transformation, we are determined to position Trabzon on the world stage with the respect and visibility it rightfully deserves.

With this in mind, I warmly invite you to embark on unforgettable discoveries within the magical atmosphere of the Black Sea. It is a great honor and pleasure to walk alongside you in promoting Trabzon and shaping its promising future.

Let us write the story of Trabzon—together.

Ahmet Metin GENÇ
Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı
Mayor of Trabzon Metropolitan Municipality

yeşilin, mavinin ve mirasın izinde Trabzon travel

Trabzon Travel Dergisi, Karadeniz'in kalbinde saklı bir mücevher olan Trabzon'u keşfetmek isteyen yerli ve yabancı ziyaretçiler için hazırlanmış kapsamlı bir rehber niteliğindedir. Her sayıda Trabzon'un eşsiz güzelliklerini farklı yönleriyle ele alarak şehrimizin zengin tarihini, doğasını, kültürel değerlerini ve yöresel lezzetlerini sizlere sunuyoruz.

Dergimiz, okuyucularına Trabzon'un ruhunu yansıtan detaylı içerikler sunmayı amaçlamaktadır. Ayasofya'nın tarihi dokusundan Sümela Manastırı'nın büyüleyici atmosferine, Uzungöl'ün kartpostalları andıran manzarasından yeşilin en güzel tonlarına ev sahipliği yapan yaylalarımıza kadar tüm değerlerimiz, özenle hazırlanan dosyalarla sizlerle buluşuyor.

Ayrıca her sayının 'Panorama' bölümünde, Trabzon'dan güncel haberler, turizm istatistikleri ve sektörel duyurulara yer vererek şehrin nabzını tutuyoruz.

Her sayının 'Destinasyon' bölümünde, Trabzon'un öne çıkan turistik mekânlarını sizlerle buluşturuyoruz. Şehrin simgelerinden Ayasofya ve Sümela Manastırı'ndan, Uzungöl ve Sera Gölü gibi doğa harikalarına; sakin koylardan göz alıcı yaylalara kadar pek çok bölgeyi tarihi, doğal ve kültürel yönleriyle ayrıntılı olarak ele alıyoruz. Görsel dosyalar ve uzman yazılarıyla zenginleştirdiğimiz bu sayfalarda, Trabzon'u keşfetmenin yeni yollarını sunuyoruz.

'Gastronomi' bölümümüz, Trabzon'un kendine özgü mutfağını derinlemesine inceleyerek hem

Trabzon Travel Magazine is a comprehensive guide created for local and international visitors eager to discover Trabzon — a hidden gem nestled in the heart of the Black Sea region. Each issue explores the city's unique charms from different perspectives, presenting its rich history, nature, cultural heritage, and local cuisine.

Our magazine aims to offer readers in-depth content that reflects the true spirit of Trabzon. From the historical richness of the Hagia Sophia to the captivating atmosphere of the Sumela Monastery, from the postcard-like scenery of Uzungöl to the lush green tones of the highlands, each feature brings you closer to the essence of the city through carefully curated stories. In the 'Panorama' section of each issue, we offer up-to-date news from Trabzon, tourism-related statistics, and announcements from relevant institutions, keeping our readers informed on the pulse of the city.

The 'Destination' section presents standout tourist attractions in Trabzon and its surroundings. From iconic landmarks like Hagia Sophia and Sumela Monastery to natural wonders such as Uzungöl and Sera Lake, as well as secluded coves and striking highlands — we explore each destination in detail, enriched with expert articles and visual features. This section introduces new ways to experience Trabzon.

Our 'Gastronomy' delves into the unique flavors of Trabzon's culinary world. It features traditional recipes, restaurant reviews, and gourmet stops while also offering insights for culinary

şehrimizin geleneksel yemeklerini hem de gastronomi turizmine yönelik önerileri içeriyor. Yöresel tarifler, restoran incelemeleri ve lezzet durakları ile Trabzon'u tatmanız için kapılarımızı açıyoruz.

Kültürel mirasımızı yaşatmak ve gelecek nesillere aktarmak için 'Kültürel Miras' köşemizde, şehrimizin tarihini şekillendiren eserleri, geleneksel el sanatlarını, müzikleri ve halk danslarını sizlere tanıtıyoruz. Trabzon'un hafızasına dokunarak geçmişle bugünü buluşturuyoruz. Karadeniz'in mitolojik ve folklorik derinliğini her sayımızda sizlere taşıyoruz. 'Mitler' bölümünde Trabzon'a dair dilden dile aktarılan efsaneleri ve bu hikâyelerin kültürel analizlerini bulacaksınız.

Yerel sanatçıları destekleyerek Trabzon'un sanat hayatına katkı sunmak amacıyla hazırladığımız 'Sanat Balığı' bölümünde, şehrimizin sanatçılarıyla yapılan röportajlara, eser tanıtımlarına ve sanat etkinliklerine yer veriyoruz. Aynı zamanda, dünya sanat sahnesinden güncel örnekleri ve farklı coğrafyalardan yaratıcı yaklaşımları da sayfalarımıza taşıyarak, sanatı hem yerel hem de küresel boyutuyla ele alıyoruz.

Macera tutkunlarını ve doğaseverleri de unutmadık; trekking, rafting, kamp gibi doğa sporları ve fotoğraf tutkunları için eşsiz Trabzon rotalarını 'Doğa ve Macera' bölümünde sizlerle paylaşıyoruz.

Trabzon'a özgü 'Seyahat Rotaları' bölümümüzde ise şehrimizin dört bir yanına yayılan özel gezi güzergâhlarını sizlerle buluşturuyoruz. Ortahisar'ın tarihi sokaklarından Maçka'nın vadilerine, Akçaabat'ın lezzet duraklarından Çal Mağarası'nın gizemli derinliklerine, Tonya'nın huzurlu yaylalarından Düzköy'ün eşsiz doğasına kadar birbirinden farklı rotalar keşfetmeniz için sizleri bekliyor.

'Turizm Trendleri' başlığımızda, Trabzon'un turizm sektöründeki yeni gelişmelerini, sürdürülebilir projelerini ve dijital yeniliklerini ele alıyor, şehrimizin turizmdeki geleceğine ışık tutuyoruz. Şehrin nabzını tutan 'Etkinlikler' bölümümüz ile Trabzon'daki kültür-sanat etkinliklerini, festivalleri, konser ve sergileri ayrıntılı takvimlerle sunarak sosyal hayatın kalbine sizleri davet ediyoruz. Dergimizin son bölümlerinde ise gelecek sayıdaki içerikler hakkında kısa ön duyurular, şehrin çeşitli turistik mekânlarında geçerli indirim kuponları ve sponsorlarımızın avantajlı fırsatları yer alıyor.

Trabzon Travel Dergisi, sizlere her sayıda unutulmaz bir Trabzon deneyimi vaat ediyor. Şehrimizin güzelliklerini keşfetmek isteyen tüm okuyucularımıza keyifli okumalar diliyoruz!

tourism enthusiasts. We open the door for you to taste the city.

To preserve and pass on our heritage to future generations, the 'Cultural Heritage' section highlights the structures that have shaped the city's identity, along with traditional crafts, music, and folk dances. We bring past and present together through the cultural memory of Trabzon.

Each issue also brings you the mythological and folkloric richness of the Black Sea. In the 'Myths' section, you'll find legends passed down through generations and cultural interpretations that provide insight into local traditions. In our 'Art Spotlight' section, created to support local artists and contribute to the artistic life of Trabzon, we feature interviews with the city's artists, present their works, and highlight local art events. At the same time, we bring current examples from the global art scene and showcase creative approaches from different parts of the world, offering a perspective that embraces art in both its local and international dimensions.

We haven't forgotten adventure lovers and nature enthusiasts either. In the 'Nature and Adventure' section we present exclusive routes in Trabzon for trekking, rafting, camping, and photography, ensuring memorable outdoor experiences for all.

In the 'Travel Routes' section, we share detailed itineraries that stretch across the city – from the historic streets of Ortahisar and the valleys of Maçka, to the culinary stops in Akçaabat, the mysterious depths of Çal Cave, and the serene highlands of Tonya and Düzköy.

In the 'Tourism Trends' section, we explore recent developments in Trabzon's tourism sector, including sustainable tourism projects, digital innovations, and the future outlook of the industry. Our 'Events' section invites you into the heart of the city's cultural and social life, offering detailed calendars for concerts, exhibitions, festivals, and theatrical performances in Trabzon. In the final pages of the magazine, you'll find previews of the next issue, exclusive discount coupons valid at various tourist locations, and special offers from our sponsors.

Trabzon Travel Magazine promises an unforgettable Trabzon experience in every edition. We wish all our readers an enjoyable journey as they explore the beauty of our city!

Trabzon travel

Haziran–Temmuz–Ağustos–Eylül 2025 / Sayı: 1

Ücretsizdir

Yerel Süreli Yayın / 4 ayda bir yayımlanır

June–July–August–September 2025 / Issue: 1

Free of Charge

Local Periodical / Published Quarterly

Genel Yayın Yönetmeni | *Editor-in-Chief*

Erdem Zekeriya İSKENDEROĞLU

Yayın Danışmanı | *Editorial Advisor*

Hasan SELİM

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü | *Managing Editor*

Şükrü ÜÇÜNCÜ

Editörler | *Editors*

Mustafa KARAOSMANOĞLU

Fazıl KABA

Sibel DEĞİRMENCI

Ebru NAZ

Gülüzar CİHAN

Merve KARAKAŞ

Konuk Yazarlar | *Guest Writers*

Avrasya Üniversitesi Öğretim Görevlisi / *Lecturer at Avrasya University*

Emre MURAT

Fotoğraflar | *Photographs*

İbrahim YILMAZ

Deniz KAÇAN

Trabzon Büyükşehir Belediyesi Arşivi / *Trabzon Metropolitan Municipality Archive*

Tasarım | *Design*

www.corridoristanbul.com

İletişim | *Contact*

Trabzon Büyükşehir Belediyesi / Trabzon Metropolitan Municipality

İskender Paşa Mah. Dr. Kemal Dursun Cad. No:26 Kat:2 Ortahisar / TRABZON

Tel: +90 462 455 62 19

www.trabzon.bel.tr

08 | Panorama

Tarih Arkeopark İle Geleceę Taşınacak

History To Be Carried Into The Future With The Archaeological Park

10 | Panorama

Trabzon Dünyadaki Yerini Alacak - EMITT

Trabzon Will Claim Its Place On The World Stage

12 | Panorama

Septimius Severus Yeniden Anadolu'da

Septimius Severus Returns To Anatolia

14 | Panorama

Bakan Ersoy'un Başkanlığında TGA Yönetim Kurulu Toplantısı

TGA Board Meeting Held Under The Leadership Of Minister Ersoy

15 | Panorama

Büyükşehir'in Müzeleri İlgi Odağında

The Metropolitan Municipality's Museums Become Centers Of Attraction

18 | Panorama

Doha Caddelerinde Trabzon Rüzgarı
Trabzon Winds Sweep Through The Streets Of Doha

20 | Destinasyon Destination

Kızlar Manastırı

The Panagia Theoskepastos Monastery

26 | Gastronomi Gastronomy

Yayladan Sofraya: Coğrafyanın Lezzet Buluşması

From The Highlands To The Table: Where Geography Meets Flavor

30 | Gastronomi Gastronomy

Burmali: Lezzet Trabzon

Traditional Sweet Syrup Pastry: A Golden Sweet From The Heart Of Trabzon

32 | Kültürel Miras Cultural Heritage

Bir Seyyahın Gözünden Trabzon- Evliya Çelebi'nin İzinde

Trabzon Through The Eyes Of A Traveler: In The Footsteps Of Evliya Çelebi

36 | Mitler Myths

Altın Post'un Peşinde: Argonotlar Ve Trabzon'un Efsanevi Hazinesi

Chasing The Golden Fleece: The Argonauts And Trabzon's Mythic Treasure

İçindekiler Contents

40 | Sanat Balığı Art Spotlight

Fırçanın Ardında Bir Ömür: Haydar Durmuş ile Sohbet

A Life Through The Brush: An Interview With Haydar DURMUŞ

50 | Doğa & Macera

Nature & Adventure

Kanat Ucunda Bir Sır: Kafkas Fisto Kelebeği Ve Doğu Karadeniz'in Sessiz Mucizeleri

A Secret On The Wing: The Caucasian Festoon And The Silent Marvels Of The Eastern Black Sea

56 | Seyahat Rotaları Travel Routes

Ortahisar Güzergâhı: Bir Kent Hafızasında Yürümek

Ortahisar Trail: Walking Through A City's Memory

59 | Turizm Tourism Trends

Turizmde Güncel Trendler: Sürdürülebilirlikten Yapay Zekâya

Current Trends in Tourism: From Sustainability to Artificial Intelligence

63 | Etkinlikler Events

Takvimde Trabzon

Trabzon On The Calendar

Arkeopark

Tarih Arkeopark İle Geleceğe Taşınacak

*History To Be Carried
Into The Future With The
Archaeological Park*

Pazarkapı Mahallesi'nde devam eden sur duvarı restorasyon çalışmalarını yerinde inceleyen Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç, "Kazılarla birlikte ortaya çıkan tarihi buluntular, arkeopark projesiyle geleceğe taşınacak" dedi.

During an on-site inspection of the ongoing restoration works on the city walls in Pazarkapı Neighborhood, Mayor of Trabzon Metropolitan Municipality, Ahmet Metin Genç, stated, "The historical findings uncovered during the excavations will be carried into the future through the Archaeopark project."

Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç, Büyükşehir Belediyesi Fen İşleri Daire Başkanlığı koordinasyonunda Pazarkapı Mahallesi'nde devam eden sur duvarı restorasyon çalışmalarını yerinde inceledi. Başkan Genç'e, Arkeolog Prof. Dr. Vedat Keleş, Koruma Uzmanı Prof. Dr. Yaşar Selçuk Şener ve İnşaat ve Harita Mühendisi Dr. Mohammad Manzoor Nasery eşlik ederek, çalışmaların son durumu hakkında bilgi verdi. Trabzon'un dört bin yıllık tarihi mirasını koruma sorumluluğuyla hareket ettiklerini belirten Başkan Genç, "Şehrimiz, birçok medeniyete ev sahipliği yapmış kadim bir tarih şehri. Bugün sur duvarlarımızın mücavirindeyiz ve bu mirası gün yüzüne çıkararak gelecek nesillere aktarmak adına titiz bir restorasyon çalışması yürütüyoruz. Bilimsel veriler ışığında, kıymetli hocalarımızın katkılarıyla hayata geçirdiğimiz projeye, Yukarı Hisar, Ortahisar ve Aşağı Hisar bölgelerinde kapsamlı restorasyon çalışmalarını sürdürüyoruz. Kazılarımızda birinci yüzyıldan itibaren Roma, Bizans, Komnenos ve Osmanlı dönemlerine ait çok kıymetli kalıntılara rastladık. Özellikle eski liman bölgesinde ortaya çıkan sütunlar, şehrimizin tarihi zenginliğini bir kez daha gözler önüne serdi" dedi.

Mayor Ahmet Metin Genç visited the restoration site of the city walls in Pazarkapı, a project coordinated by the Department of Public Works of the Metropolitan Municipality. He was accompanied by Prof. Dr. Vedat Keleş (Archaeologist), Prof. Dr. Yaşar Selçuk Şener (Conservation Expert), and Dr. Mohammad Manzoor Nasery (Civil and Survey Engineer), who provided a detailed briefing on the progress of the works.

Emphasizing their responsibility to protect Trabzon's 4,000-year-old heritage, Mayor Genç said: "Our city is an ancient settlement that has hosted many civilizations throughout history. Today, we are standing beside the city walls, conducting meticulous restoration work to uncover and preserve this heritage for future generations. Guided by scientific data and with the expert guidance of our esteemed scholars, we are continuing comprehensive restoration efforts in the Upper Fortress, Ortahisar, and Lower Fortress areas. During the excavations, we unearthed valuable remains dating back to the Roman, Byzantine, Komnenos, and Ottoman periods. The columns discovered especially in the old harbor area once again highlight the historical richness of our city."

TRABZON'UN KÜLTÜREL MİRASINI KORUYACAĞIZ

Çalışmaların tamamlanmasıyla bölgenin turizme kazandırılacağını vurgulayan Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç, "Restorasyon sürecinde adeta ince bir işçilikle, tüm detayları titizlikle değerlendiriyoruz. Otopark olarak kullanılan alanı projeye dahil ederek burada yapılan kazılarda ortaya çıkan tarihi sütunlar ve diğer arkeolojik buluntular için bir arkeopark oluşturacağız. Bu sayede hem Trabzon'un kültürel mirasını koruyacak hem de tarihi dokuyu gelecek nesillere aktarmış olacağız. Şehrimizin tarihini sadece korumakla kalmayıp, onu yaşatan ve gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlayan projeler üretmeye devam edeceğiz" ifadelerini kullandı.

WE WILL PRESERVE TRABZON'S CULTURAL HERITAGE

Highlighting the importance of integrating the site into tourism after the completion of the works, Mayor Genç continued: "We are approaching the restoration process with exceptional care and precision, evaluating every detail with great attention. The area previously used as a parking lot has been included in the project, and we plan to establish an Archaeopark to exhibit the columns and other archaeological remains uncovered during the excavations. In doing so, we will both preserve Trabzon's cultural heritage and pass its historical character on to future generations. Our mission goes beyond protection—we are committed to bringing this history to life and ensuring that it continues to inspire generations to come."

Trabzon Dünyadaki Yerini Alacak

Trabzon Will Claim Its Place On The World Stage

Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç, dünyanın en büyük turizm fuarları arasında yer alan Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı'nı (EMITT) ziyaret etti. Trabzon'un da tanıtıldığı fuarla ilgili konuşan Başkan Genç, "Trabzon'u dünya turizm haritasında hak ettiği yere taşıyacağız" dedi.

Ahmet Metin Genç, Mayor of Trabzon Metropolitan Municipality, visited the East Mediterranean International Tourism and Travel Exhibition (EMITT), one of the world's largest tourism fairs. Commenting on Trabzon's participation, Mayor Genç emphasized: "We will place Trabzon on the global tourism map where it truly belongs."

Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED) ile Türkiye Turizm Yatırımcıları Derneği'nin (TTYD) ortaklığında İstanbul'da düzenlenen Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı (EMITT), bu yıl 77 ülkeden 650 tur operatörünü ağırladı. Trabzon Valiliği, Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası'nın ortaklaşa stant açtığı fuarı Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Genç ziyaret etti. Trabzon'u temsil eden diğer derneklerin de yer aldığı fuarda stantları tek tek gezen Başkan Genç, şehrin tanıtımı için büyük gayret gösterdiklerini söyledi.

Başkan Genç, EMITT Fuarı'nda Trabzon'un yer almasından büyük bir memnuniyet duyduğunu belirterek, "Trabzon'umuzun bileşenleriyle birlikte şehrimizin doğal güzelliklerini, tarihi ve kültürel zenginliklerini uluslararası turizm camiasına tanıtmaya fırsatı bulduk. Trabzon, Karadeniz'in incisi olarak, her yıl binlerce turisti ağırlıyor ve turizm alanında yaptığımız çalışmalarla bu potansiyeli daha da artırmayı hedefliyoruz. Fuarda, Trabzon'u temsil eden diğer derneklerimizle birlikte, şehrimizin turizmdeki çeşitliliğini ve sunduğu imkanları en iyi şekilde anlatmayı hedefliyoruz. Bu tür uluslararası organizasyonlar, şehrimizin tanıtımı için büyük önem taşıyor. Bundan sonraki süreçte de turizm alanında yapacağımız çalışmalarla Trabzon'u dünya turizm haritasında hak ettiği yere taşıyacağız" dedi.

Jointly organized by the Turkish Hoteliers Federation (TÜROFED) and the Turkish Tourism Investors Association (TTYD), this year's EMITT fair was held in Istanbul, welcoming 650 tour operators from 77 countries. Trabzon was represented through a joint booth set up by the Governorship of Trabzon, Trabzon Metropolitan Municipality, and the Trabzon Chamber of Commerce and Industry. Mayor Genç visited the fair and personally toured each stand, highlighting their strong efforts in promoting the city.

Expressing his satisfaction with Trabzon's presence at EMITT, Mayor Genç stated: "Together with our city's stakeholders, we had the opportunity to present Trabzon's natural beauty, historical sites, and cultural richness to the global tourism community. As the jewel of the Black Sea, Trabzon already welcomes thousands of tourists each year, and we aim to further unlock this potential through ongoing tourism initiatives.

At this fair, alongside local associations representing our city, we worked hard to showcase the wide array of tourism experiences and opportunities Trabzon offers. International events like EMITT play a vital role in boosting global awareness of our city. Moving forward, we will continue our efforts to secure Trabzon's rightful place on the global tourism stage.

Septimius Severus Yeniden Anadolu'da

Septimius Severus Returns To Anatolia

Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy, Danimarka'dan iadesi sağlanarak Antalya'ya getirilen tarihi eserleri tanıtarak, kültür varlıklarının korunması ve yasadışı olarak yurt dışına çıkarılanların geri kazandırılmasına yönelik yaptıkları çalışmaların mutluluk verici bir sonucunu daha paylaşmaktan duyduğu memnuniyeti bildirdi.

Türkiye's Minister of Culture and Tourism, Mehmet Nuri Ersoy, shared his satisfaction in announcing yet another successful result in efforts to protect cultural heritage and to repatriate artifacts that were unlawfully taken abroad. His remarks came during the public presentation of newly returned antiquities from Denmark, now housed at the Antalya Archaeological Museum.

Kültür ve Turizm Bakanlığının yürüttüğü çalışmalar sonucu Danimarka Glyptotek Müzesine sunulan deliller ile kendi bilimsel incelemeleri doğrultusunda etik nedenlerle Türkiye'ye iade edilen Anadolu kökenli tarihi eserler, Antalya Arkeoloji Müzesi'nde gazetecilere tanıtıldı.

Eserler arasında, Burdur, Boubon Antik Kenti kökenli Roma İmparatoru Septimius Severus'un başı ve yine Burdur'un Düver Köyü kökenli 48 pişmiş toprak mimari levha bulunuyor.

Bakan Ersoy, son 7 yılda 8 bin 967 eserin iadesini sağladıklarını, dünyanın neresine kaçırılmış olursa olsun bu topraklara ait hangi eser varsa bu eserlerin izini sürüp Türkiye'ye getirmeye devam edeceklerini söyledi.

"Bugün iade süreçleri tamamlanarak ülkemizde koruma altına alınan bu eserler, vatandaşlarımız ve dünya insanları için korumakla ve erişilebilir kılmakla yükümlü olduğumuz mirasa geri kazandırılmıştır." diyen Ersoy, şunları kaydetti:

"Danimarka'dan iadesini sağladığımız Roma İmparatoru Septimius Severus'un tasvir edildiği heykel başı, Boubon Antik Kentinde 1960'lı yıllarda gerçekleştirilen kaçak kazılar neticesinde yurt dışına çıkarılan eserler arasında yer almaktadır. M.S. 3. yüzyıla tarihlenen bu eserin iadesi vesilesiyle bu eser grubu hakkındaki çalışmalarından faydalandığımız merhume Prof. Dr. Jale İnan'ı da anmak isterim. Biz son 5 yılda gerçekten bu mücadelede önemli kazanımlar elde ettik ama Anadolu'nun kültürel mirasının korunması çalışmaları on yıllardır sürüyor. Rahmetli Jale İnan hocamız, bu heykel başını yerinde incelemiş ve Boubon kökenli olduğuna dair tespitlerde bulunmuştu. O dönem yapılan tespitlerin de ışığında Kaçakçılıkla Mücadele Dairemiz çalışmalarını genişletip iade talebimizi Danimarka'ya ilettiler. Danimarka ve Glyptotek Müzesi'ni de iş birliğine açık tutumları ve etik bir duruş sergileyerek verdikleri iade kararından dolayı kutluyorum. Kopenhag Büyükelçimiz Sayın Hakan Tekin ile Kültür ve Tanıtma Müşavirliğimize de ayrıca teşekkür ederim."

Septimius Severus Kimdi?

Septimius Severus, kısaca Severus olarak da anılır, 193'ten 211'e kadar Roma imparatoruydu. Afrika eyaletinin Leptis Magna şehrinde doğdu. Afrika kökenli ilk Roma imparatorudur. Marcus Aurelius ve Commodus'un hükümdarlıkları döneminde devlet kademelerinde yükseldi.

As a result of evidence submitted by the Ministry of Culture and Tourism of the Republic of Türkiye to Denmark's Ny Carlsberg Glyptotek Museum, and following the museum's own scientific investigations, a number of artifacts of Anatolian origin were ethically returned. These pieces were introduced to the media at the museum in Antalya.

Among the returned items are the head of Roman Emperor Septimius Severus, originating from Boubon Ancient City in Burdur, and 48 terracotta architectural plaques from Düver Village, also in Burdur.

Minister Ersoy noted that 8,967 artifacts have been successfully returned over the past seven years and emphasized that Türkiye will continue to trace and reclaim all cultural assets that belong to its land, regardless of where they are in the world.

"Today, these artifacts, now secured within our country, have been reintegrated into the heritage we are responsible for protecting and making accessible to both our citizens and the global public," said Ersoy. He continued:

"The marble head of Roman Emperor Septimius Severus, repatriated from Denmark, was among the pieces illicitly excavated from Boubon in the 1960s. This artifact, dating back to the 3rd century AD, was previously studied by the late Prof. Dr. Jale İnan, who identified its origins. I would like to honor her memory and her valuable contributions to our cultural heritage efforts. In light of her findings, our Department for Combating Smuggling broadened its investigation and formally submitted the restitution request to Denmark." Minister Ersoy also expressed his appreciation to Danish authorities and the Ny Carlsberg Glyptotek for their ethical and collaborative approach. He further extended thanks to Ambassador Hakan Tekin, Türkiye's envoy in Copenhagen, and the staff of the Culture and Promotion Office for their support in the process.

Who Was Septimius Severus?

Also known simply as Severus, Lucius Septimius Severus was Roman Emperor from 193 to 211 AD. He was born in Leptis Magna, a city in the Roman province of Africa, and holds the distinction of being the first Roman emperor of African descent. His political career flourished under the reigns of Marcus Aurelius and Commodus, leading to his eventual rule of the empire.

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı

Türkiye Tourism Promotion and Development Agency

Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) Yönetim Kurulu, Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri Ersoy başkanlığında toplandı.

The Board of Directors of the Türkiye Tourism Promotion and Development Agency (TGA) was held under the leadership of Minister of Culture and Tourism Mehmet Nuri Ersoy.

Bakan Ersoy, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımında, "Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) yönetim kurulu toplantımızda bir araya gelerek ülkemizin turizm stratejisini ele aldık. Küresel ve yerel gelişmeler ışığında yürütülen tanıtım faaliyetlerini değerlendirdik, sektörün sürdürülebilir büyümesine yönelik yol haritamızı gözden geçirdik. Türkiye'nin turizm potansiyelini en iyi şekilde değerlendirmek ve sektöre katkı sağlamak için çalışmalarımıza kararlılıkla devam ediyoruz" ifadelerini kullandı.

Sharing a message on his official social media account, Minister Ersoy noted: "At today's board meeting of the Türkiye Tourism Promotion and Development Agency, we came together to review Türkiye's tourism strategy. We assessed our ongoing promotional efforts in the context of global and local developments and revised our roadmap for the sustainable growth of the sector. We are determined to fully realize Türkiye's tourism potential and will continue working with unwavering commitment to support and strengthen the industry."

Büyükşehir'in Müzeleri

İlgi Odağı Oldu

*The Metropolitan Municipality's Museums
Become Centers Of Attraction*

Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluğundaki kültürel miras alanları, 2025'in ilk yarısında ziyaretçi rekorları kırdı. Atatürk Köşkü başta olmak üzere Kızlar Manastırı, Çal Mağarası ve Şehir Müzesi, yoğun ilgi görürken sadece Atatürk Köşkü'nü 6 ayda 112 binden fazla kişi ziyaret etti.

Cultural heritage sites under the responsibility of Trabzon Metropolitan Municipality broke visitor records in the first half of 2025. Iconic landmarks such as the Atatürk Mansion, Panagia Theoskepastos Monastery, Çal Cave, and the City Museum drew significant attention, with the Atatürk Mansion alone welcoming over 112,000 visitors in just six months.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin sorumluluğundaki müzeler ve tarihi yapılar, 2025 yılının ilk yarısında ziyaretçi rekorları kırdı. Atatürk Köşkü, Kızlar Manastırı, Çal Mağarası ve Şehir Müzesi gibi kültürel destinasyonlar, hem yerli hem yabancı turistlerin uğrak noktası haline geldi. Atatürk Köşkü, 2024'ün ilk yarısında 77 bin 555 kişiyi ağırlarken, 2025'in aynı döneminde yüzde 47'lik artışla 112 bin 831 ziyaretçiye ulaştı. Yine Büyükşehir bünyesindeki Kızlar Manastırı 9 bin 119, Çal Mağarası 37 bin 200, Trabzon Şehir Müzesi ise 9 bin 969 ziyaretçiyi konuk etti.

The museums and historical landmarks managed by the Metropolitan Municipality have become must-visit destinations for both local and international tourists. While the Atatürk Mansion hosted 77,555 visitors in the first half of 2024, this figure rose by 47% to reach 112,831 in the same period of 2025. Other municipal sites also saw strong visitor numbers: the Panagia Theoskepastos Monastery welcomed 9,119 people, Çal Cave 37,200, and the Trabzon City Museum 9,969.

Amacımız bu ilgiyi kalıcı hale getirmek

Our goal is to make this interest lasting

Trabzon Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Metin Başkan Genç, belediyenin kültürel yatırımlarla şehre kattığı değeri ifade ederek, "Trabzon Büyükşehir Belediyesi olarak tarihi yapılarımıza ve kültürel mirasımıza sahip çıkmakla kalmıyor, bu değerleri halkımızla ve ziyaretçilerimizle buluşturmak için yoğun bir

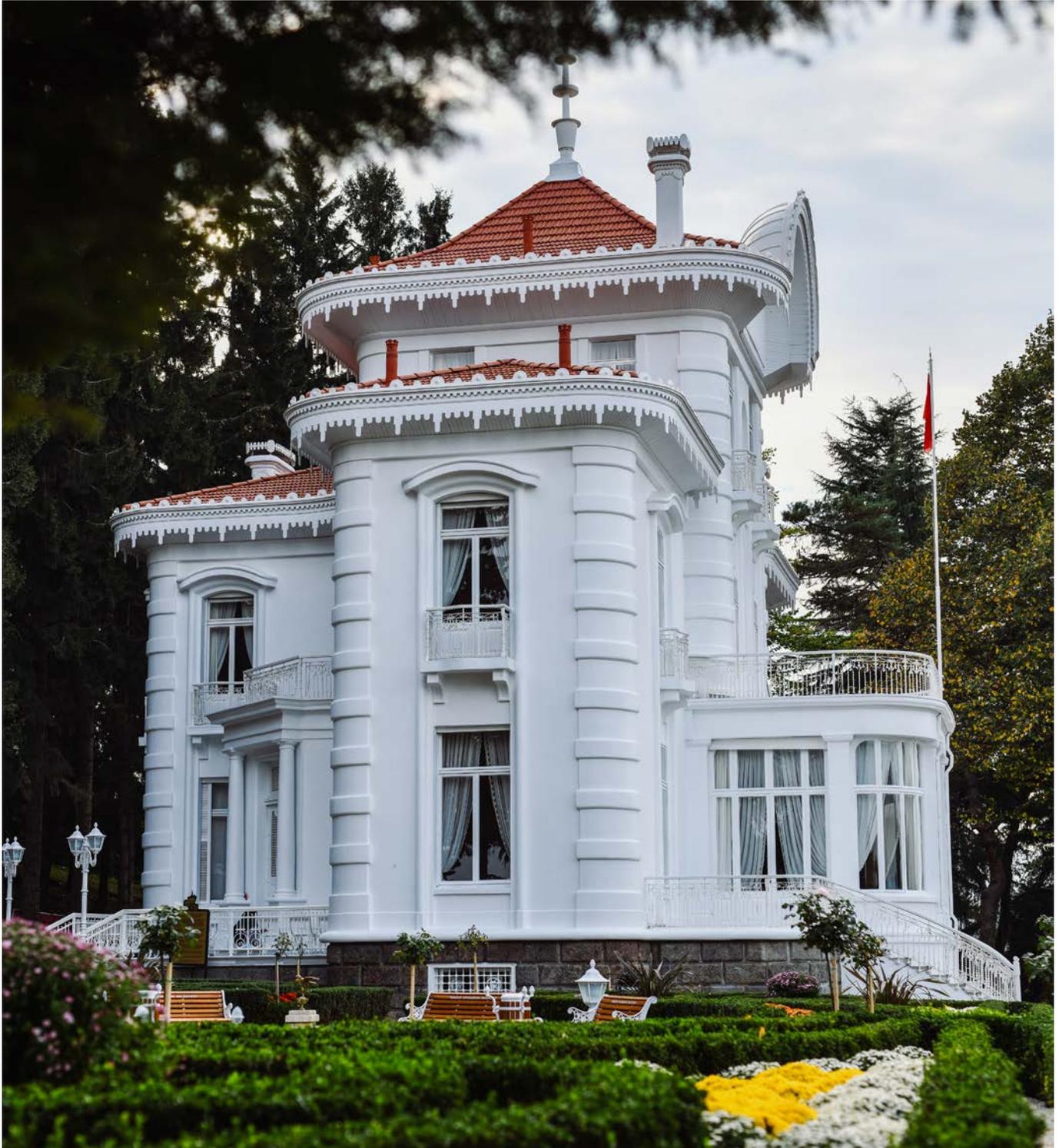
Trabzon Metropolitan Mayor Ahmet Metin Genç emphasized the value the municipality adds to the city through its cultural investments:

"As Trabzon Metropolitan Municipality, we not only protect our historical structures and cultural heritage but also make great efforts to present them to both our citizens and visitors.

gayret gösteriyoruz. Atatürk Köşkü gibi simge mekanlarımızda ulaştığımız rekor ziyaretçi sayıları, yürüttüğümüz tanıtım, restorasyon ve ulaşım çalışmalarının başarısını açıkça ortaya koyuyor. Amacımız bu ilgiyi kalıcı hale getirerek Trabzon'u kültür turizminin öncü şehirlerinden biri yapmak. Büyükşehir Belediyesi olarak müzelerimizin altyapılarını güçlendirmeye, dijital rehberlik ve yeni düzenleme projeleriyle ziyaretçi deneyimini artırmaya devam edeceğiz. Tüm vatandaşlarımızı ve misafirlerimizi, bu eşsiz mirası yerinde görmeye davet ediyoruz" dedi.

The record-breaking visitor numbers at iconic sites such as the Atatürk Mansion clearly reflect the success of our promotional, restoration, and transportation initiatives. Our goal is to turn this growing interest into a lasting trend and make Trabzon one of the leading cities in cultural tourism. As the Metropolitan Municipality, we will continue enhancing the infrastructure of our museums and improving the visitor experience through digital guidance and new exhibit arrangements.

We invite all citizens and guests to come and witness this unique heritage for themselves."

Doha Caddelerinde Trabzon Rüzgarı Esti

Trabzon Winds Sweep Through The Streets Of Doha

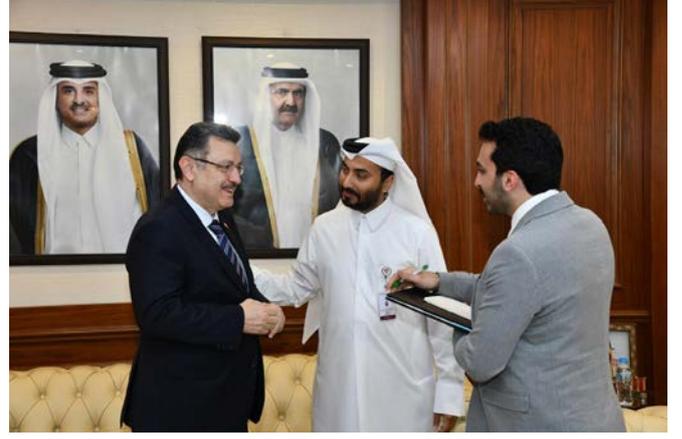
Katar'ın başkenti Doha'da düzenlenen Trabzon Tanıtım Günleri devam ediyor. Trabzon heyetinin, Doha'nın meşhur Souq Waqif çarşısında mehter ve horon gösterileri eşliğinde gerçekleştirdiği yürüyüş büyük ilgi gördü.

The Trabzon Promotion Days in Doha, the capital of Qatar, are in full swing. A parade by the Trabzon delegation—accompanied by traditional mehter (Ottoman military band) and horon (Black Sea folk dance) performances—at Doha's iconic Souq Waqif bazaar attracted considerable attention.

Trabzon Büyükşehir Belediyesi'nin öncülüğünde Katar'ın başkenti Doha'da düzenlenen Trabzon Tanıtım Günleri devam ediyor. Trabzon heyeti, tanıtım etkinlikleri kapsamında Doha'nın dünyaca ünlü Souq Waqif çarşısında mehter ve horon gösterileri eşliğinde yürüyüş yaptı. Doha'da hem yerel halkın hem de turistlerin buluşma noktası olan otantik çarşı Souq Waqif'teki etkinliğe Türkiye'nin Doha Büyükelçisi Dr. Mustafa Göksu, Trabzon Valisi Aziz Yıldırım ve Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hasan Selim'in yanı sıra yüzlerce kişi katıldı. Katarlılar, ellerinde Türk bayraklarıyla yürüyen Trabzon heyeti ile mehter ve horon gösterilerini ilgiyle izledi.

Organized under the leadership of the Trabzon Metropolitan Municipality, the promotional events continued with vibrant displays of culture and music. The Trabzon delegation's parade through Souq Waqif, one of Doha's most famous and authentic markets, drew a large crowd of both locals and tourists.

Among those attending the event were Türkiye's Ambassador to Doha, Dr. Mustafa Göksu; Trabzon Governor Aziz Yıldırım; and Trabzon Metropolitan Municipality Deputy Secretary General Hasan Selim, along with hundreds of participants. Qatari citizens, waving Turkish flags, watched the parade and cultural performances with great enthusiasm and admiration.

KIZLAR MANASTIRI

THE PANAGIA THEOSKEPASTOS MONASTERY

Trabzon'un Boztepe semtinde, Mithrion Dağı'nın batı yamacında konumlanan Kızlar Manastırı, Ortodoks mimarisinin bölgede bıraktığı en özgün izlerden biri olarak dikkat çeker. 14. yüzyılda, Trabzon İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü dönemde, Komnenos hanedanından III. Alexios'un annesi Eirene Komnenos tarafından inşa ettirilmiştir. Özgün adı Theotokos Theoskepastos olan yapı, "Tanrı'nın koruduğu Meryem" anlamını taşır; bu isim, yapının kutsallık atfedilen kimliğini yansıttığı gibi, aynı zamanda işlevine de işaret eder: Manastır, rahibeler için bir inziva ve ibadet mekânı olarak tasarlanmıştır.

Situated on the western slope of Mount Mithrion in Trabzon's Boztepe district, the Panagia Theoskepastos Monastery is one of the most distinctive remnants of Orthodox architecture in the region. Built in the 14th century during the reign of the Empire of Trebizond, it was commissioned by Eirene Komnenos, mother of Emperor Alexios III of the Komnenos dynasty. Its original name, Theotokos Theoskepastos, means "God-Protected Virgin Mary," reflecting both its sacred identity and its function: a place of seclusion and prayer for Orthodox nuns.

Kızlar Manastırını keşfetmek için QR kodu tarayın.
Scan the QR code to explore the
The Panagia Theoskepastos Monastery

Yüksek duvarlarla çevrelenmiş olan ve 2800 metrekarelik bir alana yayılan bu manastır kompleksi; anakayaya oyulmuş kilise, çeşitli şapeller, çan kulesi, misafirhane, yemekhane, rahibe odaları, hamam ve anıt mezar birimlerinden oluşmaktadır. Yapının yerleşimi, topografyaya uyum sağlayarak dini ve sosyal işlevleri bir arada yürütmeye imkân tanımıştır.

ANAKAYA KİLİSESİ: İNANÇ VE MİMARİ İÇ İÇE

Kompleksin en eski ve en kutsal bölümünü oluşturan Anakaya Kilisesi, Hristiyanlığın Trabzon'da etkisini göstermeye başladığı M.S. 3. ve 4. yüzyıllarda, doğal bir mağaranın genişletilmesiyle ibadete uygun hale getirilmiştir. Kilisenin doğuya bakan kısmında yarım daire formu apsis, güney duvarında ise kayadan sızan suyun

Surrounded by high stone walls and covering an area of 2,800 square meters, the monastery complex includes a rock-cut church, several chapels, a bell tower, guest quarters, dining halls, nun cells, a bathhouse, and a mausoleum. The architecture integrates with the natural topography, allowing both spiritual and communal life to flourish within the same sacred space.

THE ROCK CHURCH: WHERE FAITH AND ARCHITECTURE CONVERGE

The Rock Church (Anakaya Kilisesi) is the oldest and holiest part of the complex. It dates back to the 3rd or 4th century AD, when a natural cave was expanded and adapted for Christian worship during the early Christianization of the region. On the eastern side of the church is a

toplandığı bir ayazma yer almaktadır. Bu kutsal su kaynağının vaftiz törenlerinde kullanıldığı bilinmektedir.

Kilisenin duvarlarında secco (kuru sıva üzerine) tekniğiyle yapılmış, iki ve üç katmanlı freskler yer alır. Zamanla ciddi oranda tahrip olmuş olmalarına rağmen, dikkatli bir incelemeyle İncil'e dayalı 26 sahne seçilebilmektedir. Narteks ile naos arasındaki duvar 19. yüzyılda eklenmiş olup giriş kapısını barındırır. Narteksin kuzeyin-

semi-circular apse, while the southern wall contains a holy spring (ayazma) that once served as a source of water for baptisms.

Though time has taken its toll, frescoes painted using the secco (dry plaster) technique still adorn the walls. Despite damage, up to 26 scenes from the Bible can be discerned upon close inspection. A wall dividing the narthex and the naos, which includes the entrance door, was added in the 19th century. North of the

de, alışılmışın dışında apsisi kuzeye bakan ve sekizgen kasnaklı soğan kubbeye örtülü küçük bir şapel yer almaktadır.

MİMARİ BİR UNSUR OLARAK ÇAN KULESİ

Dört sütun üzerine inşa edilmiş olan çan kulesi, kare planlı ve kiborium (baldaken) tarzındadır. Günümüze ulaşamayan ikinci katın sütun kaideleri hâlen görülebilir. İç kısmı ateş tuğlası ile örülmüş kubbesi, yapının orijinal formuna dair önemli ipuçları sunar.

narthex lies a small, unusual chapel featuring a north-facing apse and a distinctive onion dome resting on an octagonal drum—a rare design that enhances the site's uniqueness.

The Bell Tower: A Vertical Symbol of the Sacred Standing on four columns, the bell tower is square in plan and built in the ciborium (baldachin) style. Although the upper level has not survived, the column bases remain in place. Its dome, constructed of firebrick, provides insight into the original architectural vision.

ECHOES OF DAILY LIFE: GUESTHOUSE, REFECTORY, AND NUN CELLS

Opposite the Rock Church stands the guesthouse and dining block, originally built in an L-shaped layout. Although much of the flooring had collapsed, it was reconstructed using a steel frame. The building had four stories: upper floors functioned as living quarters for guests, while the lower levels housed the dining hall and kitchen.

The nun cells, where women in training lived, included seven rooms—one single-level and six two-story units. The structure's roof and its porticoed front section have not survived. In 1609, French traveler Julian Bordier noted that 10 to 12 nuns lived in the monastery, each with a pri-

SOSYAL YAŞAMIN İZLERİ: MİSAFİRHANE, YEMEKHANE VE RAHİBE ODALARI

Anakaya Kilisesi'nin karşısında yer alan misafirhane ve yemekhane bloğu, 'L' planlı olarak inşa edilmiştir. Zemin ve kat döşemeleri büyük ölçüde çökmüş, günümüzde çelik konstrüksiyonla yeniden inşa edilmiştir. Dört katlı yapının üst katları misafirhane, alt katları ise yemek salonu ve mutfak olarak kullanılmıştır.

Manastırda eğitim gören rahibelerin konakladığı bölüm ise biri tek katlı, altısı iki katlı olmak üzere toplam yedi odadan oluşur. Yapının çatı kısmı ve revaklı ön bölümü günümüze ulaşmamıştır. 1609 yılında Trabzon'a gelen Fransız seyyah Julian Bordier, burada on ila on iki rahibenin yaşadığını ve her birinin kendine ait bir bahçesi bulunduğunu belirtmiştir. 1840'ta kente gelen Alman seyyah J.P. Fallmerayer ise manastırda otuz kişinin yaşadığından söz eder.

AGİOS KONSTANTİOS ŞAPELİ VE ANIT MEZAR

Manastırın kuzey terasında yer alan şapel, Metropolit Agios Konstantios dönemine atfedilir. Tek apsisli dikdörtgen plana sahip yapının çatısı günümüze ulaşmasa da, mimari kalıntılar, naos kısmının yüksek kasnaklı bir kubbe, diğer bölümlerin ise tonoz örtüyle kaplı olduğunu düşündürmektedir.

Aynı alanda bulunan anıt mezar, görevini bıraktıktan sonra yaşamını manastırda sürdüren ve 108 yaşında burada vefat eden Agios Konstantios'a aittir. Orijinalinde dört sütun üzerine inşa edilmiş kiborium tarzı bu mezardan günümüze yalnızca alt bölümü ulaşabilmiştir.

HAMAM VE İŞLİKLER

Manastırın en çok tahribata uğramış alanlarından biri olan hamam kısmı, zemin yapısı, su kanalları ve sarnıç yapıları sayesinde tespit edilebilmiştir. Yakın çevresinde yer alan küçük mekânların ise günlük işlerin yürütüldüğü işlikler olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

KAPANIŞ VE YENİDEN AÇILIŞ

Kızlar Manastırı, 1923 yılına kadar aktif olarak kullanılmış, Lozan Antlaşması sonrası gerçekleştirilen nüfus mübadelesiyle birlikte bölgedeki pek çok dini yapı gibi terk edilmiştir. Ardından kısa bir süre çocuk hastanesi olarak hizmet vermiş, bir dönem ise depremzedelere barınak ol-

vate garden. Later, in 1840, German scholar J.P. Fallmerayer reported a total of 30 residents.

CHAPEL OF AGIOS KONSTANTIOS AND THE MAUSOLEUM

Located on the northern terrace, this chapel is attributed to the period of Metropolitan Agios Konstantios. Though the roof has not survived, archaeological remains suggest that the naos was covered with a high-domed drum, and the other parts were likely topped with vaulted ceilings.

Nearby stands a mausoleum, believed to be the resting place of Agios Konstantios, who chose to live out his final years in the monastery and passed away at the age of 108. Originally built in ciborium style on four columns, only the lower section of the tomb remains today.

THE BATHHOUSE AND DAILY WORKSHOPS

One of the most heavily damaged areas of the monastery is the bathhouse. Its layout was identified through remaining flooring, water channels, and cisterns. Small adjacent rooms nearby are thought to have been used as workshops for daily tasks and maintenance.

CLOSURE, DECLINE, AND REVIVAL

The Panagia Theoskepastos Monastery remained active until 1923, when it was abandoned following the population exchange mandated by the Treaty of Lausanne. Like many other religious structures in the region, it fell

muştur. 2018 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen kapsamlı temizlik, kazı ve restorasyon çalışmalarının ardından, 2021 yılı Eylül ayında yeniden ziyarete açılmıştır.

Boztepe'nin kayalıklarında sessizce varlığını sürdüren bu yapı, yalnızca mimari bir değer değil, aynı zamanda bölgenin sosyo-kültürel belleğinde derin bir izdir. Günümüzde arkeolojik bir ören yeri olarak ziyaretçilerini ağırlayan Kızlar Manastırı, Trabzon'un çok katmanlı geçmişine tanıklık etmeye devam etmektedir.

into disuse. For a time, it served as a children's hospital, and later as a shelter for earthquake survivors.

In 2018, a comprehensive cleaning, excavation, and restoration project was launched by the Ministry of Culture and Tourism of Türkiye and the Trabzon Metropolitan Municipality. Upon completion, the site was reopened to visitors in September 2021.

Nestled quietly in the rocky cliffs of Boztepe, this complex is not only an architectural treasure but

TAŞIN DİLİYLE KONUŞAN FRESKLER

Anakaya Kilisesi'nin duvarlarını süsleyen freskler zamanla zarar görmüş olsa da, dikkatle bakıldığında İncil'e ait sahneleri seçmek hâlâ mümkündür. En iyi ışık, sabah saatlerinde alınır. Fotoğraf çekerken flaş kullanılmaması önerilir.

MANASTIR ZİYARETİNE KÜÇÜK BİR REHBER

- Ziyaretinizi sabah saatlerine denk getirmeniz, hem sessizliği hem de manzaranın tadını çıkarmanıza olanak sağlar.
- Tepeden bakıldığında Trabzon'un Karadeniz'e uzanan panoraması izlenebilir – fotoğraf için ideal bir nokta.

also a lasting marker in the cultural memory of the region. Today, the Panagia Theoskepastos Monastery continues to welcome visitors as an archaeological heritage site, bearing witness to Trabzon's layered and living history.

FRESCOES THAT SPEAK THROUGH STONE

Though weathered and partially faded, the frescoes adorning the Rock Church still offer glimpses into biblical stories. The best natural light for viewing is in the early morning hours, and visitors are kindly asked not to use flash photography to protect the artwork.

A BRIEF GUIDE FOR VISITORS

FARK EDİLMİYEN DETAYLAR

- Çan kulesinin ateş tuğlaları hâlâ yerindedir.
- Şapellerin bazıları anakayaya doğrudan oyulmuştur.
- Anıt mezarın yalnızca alt bölümü ayakta olsa da planı kiborium (baldaken) tarzındadır.
- Kuzeye bakan apsis, geleneksel mimari anlayıştan farklıdır ve yapıya özgünlük katar. Tarihle Yakınlaşmak İsteyenler İçin

Okuma önerisi:

- Byzantine Monastic Architecture - R. Krautheimer
- Trabzon İmparatorluğu ve Komnenos Hanedanı - Türkçe kaynak arayanlar için çeşitli akademik derlemelerde bölümler mevcuttur.

- Visiting in the early morning allows for a peaceful experience and breathtaking views.
- From the terrace, enjoy a panoramic view of Trabzon stretching toward the Black Sea-a perfect photography spot.

HIDDEN DETAILS WORTH NOTICING

- The firebricks of the bell tower are still intact.
- Several chapels are carved directly into the bedrock.
- The mausoleum, though only its base remains, reflects a ciborium-style layout.
- The north-facing apse is an unusual architectural choice that enhances the structure's uniqueness.

FOR THOSE SEEKING DEEPER INSIGHTS

Recommended Reading:

- Byzantine Monastic Architecture - R. Krautheimer
- The Empire of Trebizond and the Komnenos Dynasty - Available in Turkish academic publications and historical compilations.

YAYLADAN SOFRAYA

COĞRAFYANIN LEZZETLE BULUŞMASI

*From The Highlands To The Table:
Where Geography Meets Flavor*

Yazar: Avrasya Üniversitesi Öğretim Görevlisi | Lecturer at Avrasya University
Emre MURAT

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE TOMARA OTU: DOĞANIN LEZZET HAZİNESİ

Trabzon mutfağında köklü bir yere sahip olan Tomara otu hem geleneksel tariflerde hem de modern mutfak yorumlarında kendine yer bulabilecek öneme sahip bir bitki... Besleyici özellikleriyle dikkat çeken bu bitki, doğadan sofralara uzanan lezzet yolculuğunda önemli bir yere sahip.

FROM PAST TO PRESENT: TOMARA HERB, A NATURAL TREASURE OF FLAVOR

A cornerstone of Trabzon's culinary heritage, Tomara herb (locally known as "Tomara Otu") is a wild plant that holds an important place in both traditional recipes and contemporary gastronomy. Celebrated for its nutritional richness, Tomara herb plays a vital role in the flavorful journey from nature to the plate.

DOĞADAN SOFRAYA

Trabzon'un eşsiz doğasında kendiliğinden yetişen Tomara Otu, bahar aylarında toplanarak mutfaklarda kullanıma hazır hale getiriliyor. Geleneksel mutfakta özellikle börek, kavurma ve çorba yapımında tercih edilen bu bitki, kendine has aromasıyla lezzetlere derinlik katıyor. Yerel halkın uzun yıllardır doğrudan doğadan topladığı bu bitki, yapılacak tanıtım faaliyetleri ve yatırımlarla sürdürülebilir tarım uygulamalarıyla yetiştirilmeye başlanabilir değere sahip...

TARIM EKONOMİSİ

Geleneksel lezzetlerin korunması ve sürdürülebilir gastronomi anlayışının benimsenmesi, tarımsal üretimle doğrudan bağlantılıdır. Yapılacak çalışmalar ve farkındalık faaliyetleriyle birlikte tarım boyutu güçlenebilir, yerel esnaf ve üreticilerin pazarlarda daha fazla yer alması sağlanarak ekonomik katkı artırılabilir. Özellikle yerel üreticilerin desteklenmesi ve küçük çiftçilerin pazara erişimini kolaylaştıracak projeler geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Sivil toplum kuruluşları, restoranlar ve gıda işletmelerinin yöresel lezzetleri daha fazla kullanması, yalnızca gastronomik mirası yaşatmakla kalmaz, aynı zamanda ekonomik hareketliliği de artırır. Tomara otunun daha fazla tanıtılması ve tüketilmesiyle birlikte üreticilerin bu alana yönelmesi teşvik edilebilir. Bu doğrultuda restoran menülerinde Tomara otunun yer alması, çiftçilerin üretimini artırmaya olanak tanıyacak, böylece bölgesel kalkınmaya katkı sağlayacaktır.

FROM NATURE TO PLATE

Growing naturally in the unspoiled highlands of Trabzon, Tomara herb is harvested during spring and prepared for culinary use. Traditionally featured in savory pastries, sautés, and soups, this herb adds distinctive depth and aroma to every dish. For generations, locals have foraged it directly from the wild, but with the right promotional efforts and sustainable agricultural practices, this plant holds great potential for cultivation and commercial production.

AGRICULTURAL ECONOMY AND LOCAL EMPOWERMENT

Preserving traditional flavors and embracing sustainable gastronomy are deeply connected to agricultural resilience. Through targeted initiatives and awareness campaigns, the agricultural value chain surrounding Tomara can be strengthened. By increasing the presence of local producers in marketplaces and supporting small-scale farmers, significant economic benefits can be realized.

When restaurants, civil society organizations, and food businesses incorporate local ingredients like Tomara into their menus, they not only safeguard culinary heritage but also stimulate local economies. As awareness and demand for Tomara herb grow, farmers will be encouraged to cultivate it, turning it into a viable crop. Including Tomara in restaurant dishes creates a feedback loop: increased demand fosters production, which in turn supports regional development.

NUTRITIONAL VALUE AND HEALTH BENEFITS

Traditionally, only the stalks of Tomara herb have been consumed. However, recent research shows that the entire plant - including its leaves, stems, and rhizomes - has nutritional value. Studies indicate that the leaves contain a high level of protein, while the roots are rich in antioxidants. While differences between plant parts are moderate, the leaves stand out for their bioactive compounds, whereas the stalks contain fewer antioxidants and proteins.

Another study confirms that Tomara herb is a valuable source of carotene and vitamin A, aligning it with modern health and wellness trends.

BESİN DEĞERİ VE FAYDALARI

Tomara otu, yörede genellikle otun sadece sap kısmının yenildiği görülmektedir. Yapılan çalışmalar diğer kısımlarının da kullanılabilir olduğunu göstermiştir. Bitkinin farklı kısımları (yaprak, sap ve rizom(kök)) üzerinde yapılan araştırmada, yaprak kısmının yüksek protein oranına sahip olduğu, antioksidan bakımından ise kök kısmının zengin olduğu da tespit edilmiştir. Bitkinin parçaları arasında büyük bir fark olmamasına karşın yaprak kısmının, kök kısmına oranla yüksek bioaktif bileşen içeriğe sahip olduğu ve sap kısımlarının protein ve antioksidan açısından diğer parçalara göre daha yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada Tomara otu, karoten kaynakları ve A vitamini bakımından zengin olduğu ve tespit edilmiştir.

NEREDE YİYELİM, NEREDEN ALALIM?

Trabzon'un çeşitli lokantalarında ve yöresel pazarlarda Tomara Otu'nu bulmak mümkün. Özellikle yerel mutfağa odaklanan restoranlar, bu bitkiyi çeşitli yemeklerde sunarak misafirlerine benzersiz bir deneyim yaşıyor. Bunun yanı sıra, doğrudan üreticilerden temin edilerek evlerde de kolaylıkla kullanılabilir.

Geleneksel tatların korunması ve geleceğe taşınması adına önemli bir rol üstlenen Tomara Otu, Trabzon mutfağının vazgeçilmezleri arasında yerini korumaya devam ediyor. Doğadan gelen bu mucizevi lezzet, gastronomi dünyasında daha geniş bir yer edinmeye aday!

TOMARANIN BİLİNMESİ GEREK!

Yöresel ürünlerin bilinirliğini artırmak ve sürdürülebilir bir gastronomi modeli oluşturmak için Tomara otu gibi geleneksel bitkilerin önce yerel,

WHERE TO TASTE IT? WHERE TO BUY IT?

Tomara herb can be found in traditional markets and local restaurants throughout Trabzon. Establishments that focus on regional cuisine often feature it in various dishes, offering guests a unique taste experience. It's also available from local producers and is easy to prepare at home. As a guardian of traditional flavors and a key ingredient in local dishes, Tomara herb continues to hold a special place in Trabzon's kitchen culture. This remarkable natural ingredient is poised to gain broader recognition in the culinary world.

TOMARA DESERVES RECOGNITION!

To raise awareness of regional products and establish a sustainable gastronomy model, plants like Tomara herb must find their way into local, national, and international markets. Here are some strategic steps:

1. GEOGRAPHICAL INDICATION (GI) REGISTRATION

A Geographical Indication affirms that a product is unique to a specific region and helps build trust in domestic and global markets. GI registration enhances both the reputation of the product and the credibility of its producers.

2. BRANDING AND MARKETING

- Positioning Tomara as a "Local and Organic Product" enhances its marketability.
- Listing it on e-commerce platforms and showcasing it at international food fairs will raise its visibility.
- Marketing campaigns that emphasize its health benefits and cultural story can increase its appeal through emotional and narrative-driven strategies.

3. EXPORT AND LOGISTICS

- Collaborations with import-export firms specializing in food can help open access to international markets.
- European and Middle Eastern markets in particular are promising, especially among consumers seeking ethnic, organic, and health-oriented products.

WHAT CAN YOU MAKE WITH TOMARA?

The herb is most commonly used by separating its stems from the leaves. One of the most be-

ardından ulusal pazarlarda kendine yer bulması gerekmektedir. Bunun için izlenebilecek yöntemler şunlardır:

1. COĞRAFI İŞARET TESCİLİ ALMAK

- Coğrafi işaret, bir ürünün ait olduğu bölgeyle özdeşleştiğini gösterir ve ulusal ile uluslararası pazarda tanınırlığını artırır. Bu sayede hem üreticiler hem de tüketiciler açısından güvenilir bir marka oluşturulmuş olur.

2. MARKALAŞMA VE PAZARLAMA

- Tomara otunun "Yöresel ve Organik Ürün" olarak konumlandırılması, pazarlama stratejilerinin daha etkili olmasını sağlar.
- E-ticaret platformlarında satışa sunulması ve uluslararası fuarlarda tanıtılması, bu özel bitkinin görünürlüğünü artıracaktır.
- Ürünün sağlık faydaları ve geleneksel kullanımları ön plana çıkarılarak hikâye odaklı pazarlama stratejileri geliştirilebilir.

3. İHRACAT VE LOJİSTİK

- Uluslararası pazarlarda yer edinebilmek için gıda ithalat-ihracat firmalarıyla iş birliği yapılabilir.
- Avrupa Birliği ve Orta Doğu gibi etnik ve sağlıklı beslenme trendlerine ilgi gösteren pazarlara giriş yapılabilir.

TOMARA OTUNDAN NELER YAPILIR?

Tomara otu, genellikle sapları yapraklarından ayrılarak kullanılmaktadır. En çok tercih edilen yemeklerden biri Tomara Tavası'dır. Sapları iyice yıkandıktan sonra haşlanır, ardından mısır unu, yumurta ve tuz ile karıştırılıp tavada kızartılır. Ancak bu özel bitkinin kullanım alanları yalnızca bununla sınırlı değildir. Tomara otuyla birçok farklı tarif hazırlanabilir. İşte bazı örnekler:

1. Tomara Otu Salatası
2. Tomara Otlı Kaygana (Yöresel Omlet)
3. Tomara Çorbası
4. Tomara Otlı Kavurma
5. Tomara Otu Turşusu
6. Tomara Otlı Ekşili Pilav
7. Tomara Otlı Gözleme
8. Tomara Otlı Mısır Ekmeği
9. Tomara Otlı Et Sarması
10. Tomara Otu Mücveri
11. Tomara Otlı Bal Kavurması (Tatlı bir seçenek)

Tariflerin detayları için Trabzon Gastronomi Derneği'nin web sitesini ziyaret edebilirsiniz!

loved local dishes is Tomara Tava: the stems are washed and boiled, then combined with cornmeal, eggs, and salt, and pan-fried to perfection.

However, the culinary possibilities of Tomara herb go far beyond this classic. Here are some traditional and creative uses:

1. Tomara Herb Salad
2. Tomara Kaygana (Herbed Omelet)
3. Tomara Soup
4. Sautéed Tomara Greens
5. Pickled Tomara Herb
6. Sour Rice with Tomara
7. Tomara-Filled Flatbread (Gözleme)
8. Tomara Cornbread
9. Meat Rolls with Tomara Filling
10. Tomara Fritters (Mücver)
11. Sweet Tomara with Honey Butter Glaze

For detailed recipes, visit the Trabzon Gastronomy Association's official website.

BURMALI

TRABZON SOFRALARINDAN ALTIN SARISI
BİR LEZZET

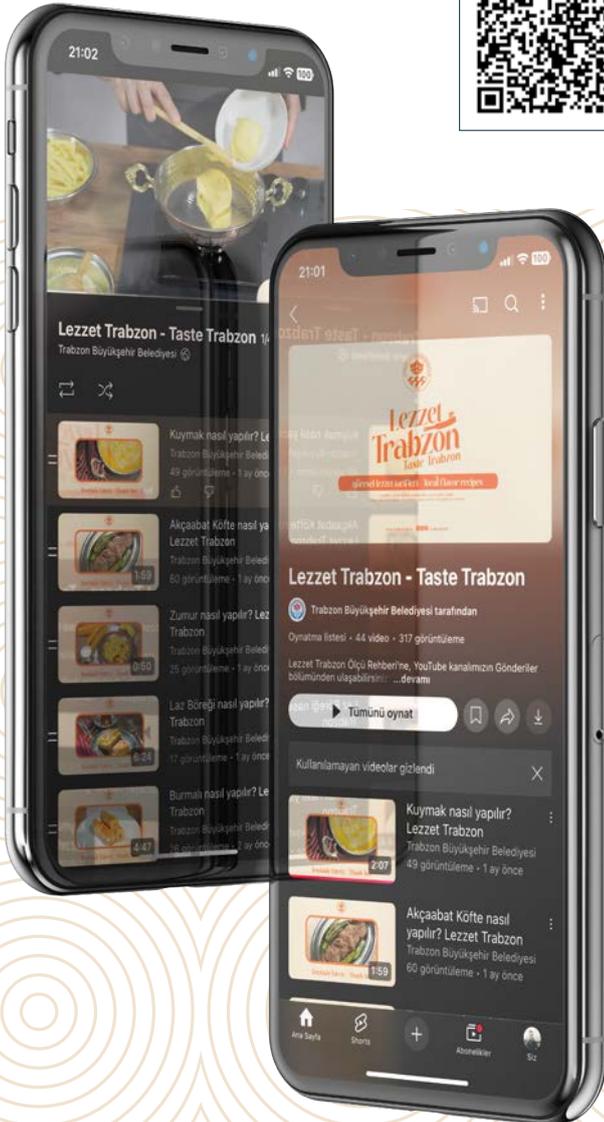
*Traditional Sweet Syrup Pastry:
A Golden Sweet From The Heart Of Trabzon*

Trabzon'un yüksek yaylalarında, kıyı köylerinde, şehir merkezinde... Nerede olursanız olun, bir düğün sofrasında ya da bayram sabahında bu tatlıya denk gelme ihtimaliniz hayli yüksektir. Burmalı, bazı yerlerde "Kocaman Gerdanı" ya da "Kocakarı Gerdanı" isimleriyle de anılan, bölgeye özgü bir şerbetli tatlıdır. Fındık, kaymak ve tereyağının zengin uyumuyla hazırlanan bu tarif, geçmişte içine birkaç damla kül suyu eklenerek kırıklık kazandırılmıştır. Bugün ise nostaljik bir tat olarak özenle yaşatılmaktadır.

TARİFİ İZLEMEK İSTERSENİZ

Burmalı dahil olmak üzere toplamda 43 farklı yöresel lezzetin tariflerini "Lezzet Trabzon" kitabında ve Youtube kanalında bulabilirsiniz!

Bu eşsiz tarifi aşamalarını adım adım izlemek isterseniz hemen QR kodunu okutun!

Whether you find yourself in the highland pastures, coastal villages, or the bustling city center of Trabzon, you're very likely to encounter this dessert at a festive breakfast or wedding feast. Burmalı-also colloquially known as "Kocaman Gerdanı" or "Kocakarı Gerdanı" (meaning "Old Woman's Necklace")-is a syrup-soaked delicacy unique to the Black Sea region.

Made with a luxurious combination of hazelnuts, clotted cream, and butter, Burmalı reflects the rich culinary heritage of the area. Traditionally, a few drops of wood ash water-a natural alkaline solution-were added to the dough to create an extra crisp texture.

Today, this nostalgic treat lives on as a treasured flavor, carefully preserved in homes and bakeries across Trabzon.

WANT TO WATCH THE RECIPE?

Including Burmalı, you can find the recipes for a total of 43 unique regional delicacies in the Taste Trabzon cookbook and on our YouTube channel! Scan the QR code now to watch this exceptional recipe step by step!

BİR SEYYAHIN GÖZÜNDEN
TRABZON
Evliya Çelebi'nin İzinde

Trabzon Through The Eyes Of A Traveler
In the Footsteps of Evliya Çelebi

1640'lı yıllarda Karadeniz'in kıyısına vuran bir seyyah, kalemini mürekkebe batırıp şöyle yazar:

"Bu Trabzon şehri bir kale şehridir ki hem limanı hem surlarıyla meşhur ola..."

Evliya Çelebi, Seyahatnâme'sinde Trabzon'u anlatırken yalnızca bir yer tasviri yapmaz; bir yaşamı, bir kokuyu, bir sesi betimler. Ve bugün, dört asır sonra onun izinde bu şehri adımlamak hâlâ mümkün.

KAYNAK:

<https://tr.pinterest.com/pin/849350810943884687/>

In the 1640s, a lone traveler found himself on the shores of the Black Sea. Dipping his pen in ink, he wrote: **"This city of Trabzon is a fortress city, famed for both its harbor and its walls..."**

In his *Seyahatnâme* (Book of Travels), Evliya Çelebi does more than describe a city—he captures a way of life, a scent on the wind, a melody in the streets. And even now, nearly four centuries later, walking in his footsteps remains a vivid, tangible experience.

Yolculuk Boztepe'nin serin sabahında başlar. Tepeden aşağı uzanan şehir, o zamanki gibi kat kat: yukarıda kaleler, aşağıda çarşılar, meydanlar, kıyıda liman. Evliya Çelebi'nin **"suları şifalı ve havası latif"** dediği Boztepe, hâlâ sabah serinliğinde kendi efsanesini fısıldar. Tepe eteklerinde saklı Panagia Manastırı'nın taşları, geçmişin duvarlarına yaslanmış gibi durur. Buradan Trabzon'a bakınca seyyahın gözünden görmek kolaylaşır:

"Körfeze nazır bir abide misali..."

Boztepe'den inen yol, kentin kalbine doğru uzanır: surların başladığı yere. Evliya Çelebi'nin detaylıca anlattığı üç katmanlı kale – iç, orta ve aşağı hisar – bugün hâlâ taşlarıyla geçmişe direrir. Zağanos Burcu'nun gölgesinde durup da **"kale içinde kale vardır"** diyen satırları hatırlamamak imkânsız. İç surlar boyunca yürürken

*The journey begins in the cool morning air of Boztepe, the hill that watches over Trabzon. The city stretches downward in layers, just as Evliya described it: fortresses above, markets and squares in the middle, and the harbor embracing the shore. Boztepe, with its **"healing waters and gentle air,"** still whispers legends at dawn. The stones of the hidden Panagia Monastery, nestled into the hillside, rest as if leaning against the very walls of time. From here, seeing Trabzon through the traveler's eyes becomes easy: **"A monument gazing out over the gulf..."***

The path from Boztepe winds toward the heart of the city-where the ancient walls begin. The three-tiered fortress system Evliya described-inner, middle, and lower castle-still stands, resisting the centuries. Standing in the shadow of Zağanos Bastion, it's impossible not to remem-

KAYNAK: <https://www.malumatfurus.org/seyahat-ya-resulallah/>

bir zamanlar içinde köşkler, saraylar ve devlet daireleri olduğunu bilmek, taşlara yeni anlamlar yükler.

Surların ardından şehrin tam kalbine, At Meydanı'na ulaşılır. Eskiden **"at yarışlarının yapıldığı geniş meydan"** olarak tanımlanan bu alan, bugün hâlâ şehrin en canlı yerlerinden biri. Çevresindeki hanlar, dükkanlar ve sokak satıcılarıyla bir panayır havası hâlâ hissedilir. Kemeraltı'nın dar sokaklarına girildiğinde, zamanın nasıl katman katman açıldığını görür insan. Çekiç sesleri, bakır tınıları, kazaziye ustalarının parmaklarındaki sabır... Evliya Çelebi'nin "bin kadar dükkân" dediği bu çarşılar, bir şehrin kalp atışlarını hâlâ taşıyor gibi.

O kalp atışlarının ritminde yürürken Gülbahar Hatun Camii'ne varılır. Seyyahın **"ferah avlu-**

*ber his words: **"A fortress within a fortress."** As you walk along the inner walls, knowing there were once palaces, pavilions, and government halls inside, the stones seem to speak.*

*From there, you arrive at At Meydanı (Horse Square), once a spacious venue for races. Today, it remains one of the city's liveliest gathering places. Surrounded by inns, shops, and street vendors, it still hums with a festive energy. Wander into the narrow alleys of Kemeraltı, and you'll feel time peel back in layers. The sound of hammers, the ring of copper, the patience of kazaziye masters-Evliya's mention of **"a thousand shops"** seems no exaggeration. These bazaars still beat with the heart of the city.*

*Following that rhythm, you reach Gülbahar Hatun Mosque, which Evliya called **"a distinguished mosque with a serene courtyard."** The*

lu, güzide cami" diye tanımladığı yapı, bugün hâlâ şehre bir Osmanlı zarafeti sunar. Caminin yanında yatan Gülbahar Hatun'un türbesi ise sessizliğin en derin halidir. Külliye'nin bir zamanlar zaviye ve imareten oluşan bütünlüğü artık eksik olsa da taşlar hâlâ konuşur.

İkinci günün sabahı Ayasofya'da başlar. Trabzon'un en eski yapılarından biri olan bu Bizans kilisesi, Evliya Çelebi'nin de dikkatini çeker: **"Pek garip nakışlı"** der içindeki freskler için. Ayasofya'nın taş duvarları, hem bir inancın hem de sanatın izlerini taşır. Dış cephedeki kabartmalar, içerideki freskler seyyahın kaleminden çıkıp göze görünür olur.

Günün sonuna yaklaşırken liman kokusu çarpar yüze. Evliya Çelebi, Trabzon'un **"İran'dan gelen kervanların uğrak yeri"** olduğunu, **"gemilerle İstanbul'a mal gönderildiğini"** anlatır. Bugün Moloz mevkiinde o eski iskele kalmasa da deniz hâlâ aynı maviyle çırpınır. Sahilde yürürken bir hamsi kokusu gelir burna... Evliya'nın sözü kullakta:

"Burada balık ekser taam olur."

Trabzon sofralarının o zamanki hali de bugünkü hali de aynıdır aslında: mısır ekmeği, kara lahana ve balık.

"Lâhanası dahî meşhurdur kim halk yeseler bezmez," diye yazar seyyah. Ve bu satırlar, bugün hâlâ sıcak bir çorbanın buharında karşılık bulur.

Evliya Çelebi, Trabzon'un balık zenginliğini anlatırken yalnızca hamsiden değil, **"bir karış uzunluğunda, altın gibi pulları parlayan" levrek balıklarından da bahseder.** Bu tasvir, Karadeniz'in yalnızca lezzet değil, görsel bir şölen sunduğunu da gözler önüne serer.

(Bkz: Seyahatnâme, YKY, Cilt III)

Trabzon'u Evliya Çelebi ile gezmek, sadece geçmişini görmek değildir. O geçmişin bugünkü yansımalarını fark etmek, taşla, tatla, suyla, sesle bir bağ kurmaktır. Ve belki de onun gibi, yolun sonunda şunu demek gerekir:

"Bu şehir hem limandır, hem kal'a; hem sofradır, hem manzaradır. Allah cümlemize böyle şehirler gezmek nasip eyleye."

nearby tomb of Gülbahar Hatun offers the deepest silence of all. Though the larger külliye-once including a lodge and a soup kitchen-is now partially lost, the stones still seem to whisper their stories.

Day Two: The Morning Begins at Hagia Sophia

*The second day starts at Trabzon's Hagia Sophia, one of the city's oldest monuments. Its Byzantine architecture captured Evliya's attention; he described the frescoes as **"extraordinarily ornate."** The church's stone walls reflect both faith and art. Exterior reliefs and interior paintings emerge vividly from the traveler's text.*

As the day winds down, the scent of the sea fills the air. Evliya described Trabzon as a frequent stop for caravans arriving from Persia, and a hub where goods were shipped to Istanbul by sea. The old pier in today's Moloz district may be gone, but the sea still crashes with the same familiar blue. Along the shoreline, a whiff of anchovy hits your nose. You recall Evliya's words:

"Here, fish is the primary food."

*In truth, the tables of Trabzon haven't changed much: cornbread, black cabbage, and fresh fish. **"Even the cabbage here is so beloved, people never tire of eating it,"** Evliya wrote-and his words still find their echo in a steaming bowl of soup.*

When speaking of the region's marine richness, he didn't mention only anchovies. He also praised sea bass "as long as a span, with golden, shimmering scales." His description reveals the Black Sea as not only a source of flavor, but also a visual feast.

(See: Seyahatnâme, YKY, Volume III)

To journey through Trabzon with Evliya Çelebi is not merely to witness the past, but to perceive its reflections in the present-to form a connection with stone, taste, water, and sound. And perhaps, like him, one might find themselves saying:

"This city is both harbor and fortress; both table and view. May God grant us all the chance to travel through such cities."

EVLIYA ÇELEBİ ROTASI

(Günümüze Uyumlu Ziyaret Güzergâhı)

1. GÜN

- Boztepe ve Kızlar Manastırı
- Trabzon Kalesi (İç-Orta-Aşağı Hisar)
- At Meydanı ve Kemeraltı Çarşısı
- Taşhan & Alacahan
- Gülbahar Hatun Camii ve Türbesi

2. GÜN

- Ayasofya Camii (Hagia Sophia)
- Boztepe Çeşmeleri ve Seyir Terası
- Kara Lahana, Mısır Ekmeği ve Hamsi Tadımı (Esnaf Lokantaları)
- Moloz Mevkii Sahil Gezisi ve Liman Hikâyesi

KAYNAKÇA

1. Evliya Çelebi, Seyahatnâme, YKY Yayınları (Seyit Ali Kahraman & Yücel Dağlı), Cilt III
2. Timaş Yayınları, Seyahatnâme: Karadeniz ve Doğu Anadolu
3. Evliya Çelebi Seyahatnâmesi'nde Trabzon'un Ticarî Yapısı, Yüksek Lisans Tezi
4. Prof. Dr. Orhan Kılıç, Trabzon ve Çevresi Tarihi
5. Karadeniz İncelemeleri Dergisi, Evliya Çelebi'nin Mutfağında Karadeniz Lezzetleri
6. Türk Tarih Kurumu Yay., Osmanlı Dönemi Limanları ve Trabzon Örneği

Evliya'dan Notlar:

- "Bu şehirde halk, mısır unundan ekmek ederler. Lakin balıkları her daim tazedir."
- "Lahanası öyle meşhurdur ki halk yeseler de bezmez."
- "Boztepe suyunun tadı gayet latiftir, içen domamaz."

SOFRA TAVSİYESİ:

Evliya Çelebi'nin üç temel lezzeti:

- Kara lahana çorbası
- Taze hamsi
- Mısır ekmeği

HEDİYELİK NE ALMALI?

- Kazaziye takılar
- Keşan dokuma ürünleri
- El yapımı bakır cezve ve tabaklar

EVLIYA ÇELEBİ CULTURAL ROUTE

(Modern-Day Walking Itinerary)

Day 1

- Boztepe & The Panagia Theoskepastos Monastery
- Trabzon Fortress (Inner – Middle – Lower Castle)
- At Meydanı & Kemeraltı Bazaar
- Taşhan & Alacahan Inns
- Gülbahar Hatun Mosque & Tomb

Day 2

- Hagia Sophia Mosque (Ayasofya)
- Boztepe Springs & Scenic Viewpoint
- Tasting Experience: Cornbread, Collard Greens & Anchovies (Local Eateries)
- Moloz Waterfront Stroll & Port History

SOURCES

1. Evliya Çelebi, Seyahatnâme, YKY Publications (Seyit Ali Kahraman & Yücel Dağlı), Volume III
2. Timaş Publishing, Seyahatnâme: The Black Sea and Eastern Anatolia
3. The Commercial Structure of Trabzon in Evliya Çelebi's Seyahatnâme, Master's Thesis
4. Prof. Dr. Orhan Kılıç, The History of Trabzon and Its Surroundings
5. Black Sea Studies Journal, Black Sea Flavors in Evliya Çelebi's Kitchen
6. Turkish Historical Society, Ottoman Ports and the Case of Trabzon

Evliya's Notes:

- "The people here make bread from cornmeal. But the fish is always fresh."
- "Their cabbage is so famed, they never tire of eating it."
- "The taste of Boztepe's spring water is so delicate, one never tires of drinking it."

FLAVORS OF THE JOURNEY: EVLIYA ÇELEBİ'S CULINARY ESSENTIALS

- Black Cabbage Soup
- Fresh Anchovies
- Cornbread

WHAT TO BRING HOME?

- Handmade Kazaziye Jewelry
- Traditional Keşan Woven Textiles
- Copper Coffee Pots and Hand-Hammered Plates

ALTIN POST'UN PEŞİNDE

ARGONOTLAR VE TRABZON'UN
EFSANEVİ HAZİNESİ

CHASING THE GOLDEN FLEECE
THE ARGONAUTS AND
TRABZON'S MYTHIC TREASURE

SİSLER İÇİNDE
KAYBOLAN
KARADENİZ'İN
DALGALARI,
YÜZYILLARDIR
BİR EFSANEYİ
FİSİLDİYOR:
ALTIN POST.

FOR CENTURIES,
THE MIST-
SHROUDED WAVES
OF THE BLACK SEA
HAVE WHISPERED
THE LEGEND OF A
WONDROUS RELIC:
**THE GOLDEN
FLEECE.**

Antik Yunan mitolojisinin en ünlü hikâyelerinden biri olan bu destan, kahraman Jason ve onun cesur mürettebatının, Kolkhis'te saklanan efsanevi postu ele geçirmek için çıktıkları tehlikeli yolculuğu anlatır. Ancak bazı tarihçiler ve yerel araştırmacılar, Altın Post'un yolculuğunun sadece Kolkhis'le sınırlı kalmadığını, Trabzon ve çevresinde de izler bıraktığını iddia etmektedir.

Efsanenin kökeni, Tesalya'da hüküm süren Kral Athamas ve ilk eşi Nephele'nin çocukları Phrixus ile Helle'ye dayanır. Nephele'nin gökyüzü tanrıçalarından aldığı koruma, çocuklarını babalarının ikinci eşi olan kötü kalpli İno'nun entrikalarından bir süre korumuş olsa da, İno en sonunda hain planını hayata geçirmeyi başardı. Halkı açlıkla karşı karşıya bırakmak için buğday tohumlarını gizlice kurutarak toprakları verimsiz hale getirdi. Kıtık başladığında, tanrılarla iletişim kurduğunu söyleyerek, felaketin ancak Phrixus'un kurban edilmesiyle sona ereceğini ilan etti. Kral Athamas, halkını kurtarmak için oğlunu feda etmek zorunda kaldı.

Ancak tam kurban edilmek üzereyken, tanrı Hermes'in gönderdiği altın tüylü, kanatlı bir koç gökyüzünden süzülerek indi ve Phrixus ile kız kardeşi Helle'yi sırtına alarak havalandı. Kaderin cilvesiyle, yolculuk sırasında Helle, denizin derinliklerine düşerek hayatını kaybetti ve onun düştüğü yere Hellespont (bugünkü Çanakkale Boğazı) adı verildi. Phrixus ise yolculuğuna devam ederek Karadeniz'in doğusundaki Kolkhis Krallığı'na ulaştı. Burada, Kral Aietes tarafından misafir edildi ve ona şükran borcunu ödemek için altın tüylü koçu tanrılara kurban etti. Koçun postu, kutsal bir ormanda bir ağaca asıldı ve bir ejderha tarafından sonsuza dek korunması için görevlendirildi. Ancak efsane burada bitmeyecekti.

One of the most iconic tales of ancient Greek mythology, this epic recounts the perilous journey of Jason and his brave crew to seize the sacred fleece hidden in Colchis. Yet, according to some historians and local researchers, the legend's path may have extended far beyond Colchis-leaving traces in Trabzon and its surroundings.

The myth begins in Thessaly, with King Athamas and his first wife, Nephele, who had two children: Phrixus and Helle. Although divine protection from the sky goddess shielded the children from their stepmother Ino, her scheming eventually took hold. She secretly dried the kingdom's wheat seeds, triggering a famine, and then claimed that the gods demanded Phrixus be sacrificed to end the suffering. Forced to choose between his son and his people, King Athamas reluctantly agreed.

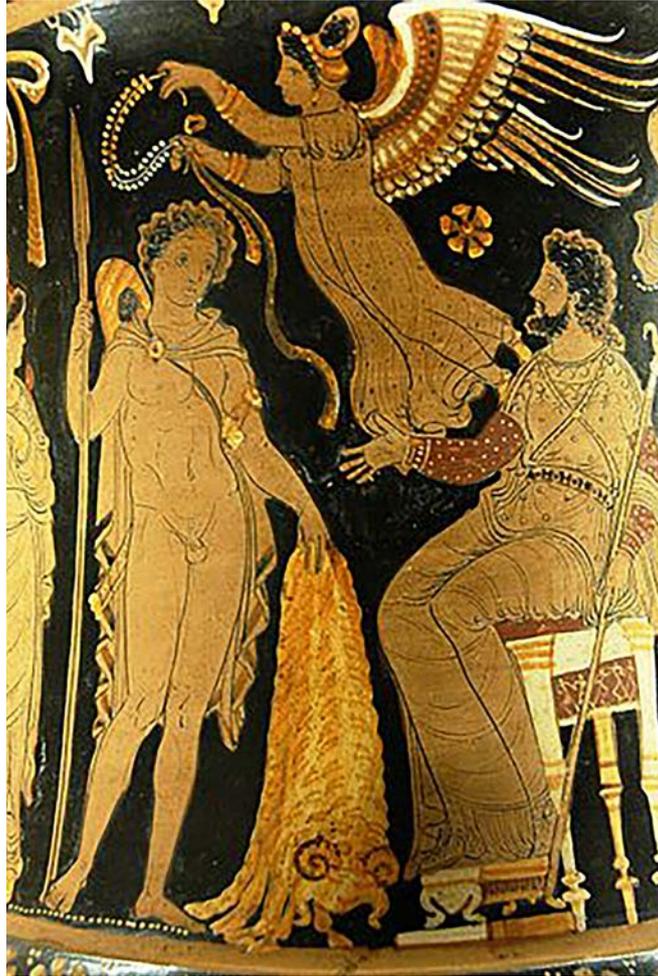
At the last moment, a golden-fleeced, winged ram, sent by the god Hermes, descended from the heavens and rescued the children.

But as fate would have it, Helle fell into the sea and drowned—giving her name to the Hellespont (now the Dardanelles). Phrixus survived and journeyed to Colchis, on the eastern shores of the Black Sea. There, King Aeëtes welcomed him. In gratitude, Phrixus sacrificed the ram to the gods,

and the Golden Fleece was hung in a sacred grove, guarded forever by a sleepless dragon.

But the tale was far from over.

Years later in Iolcus, the rightful heir to the throne, Jason, was growing up under the shadow of his usurping uncle Pelias. When Jason came to reclaim his birthright, Pelias challenged him with an impossible quest: retrieve the Golden Fleece from distant Colchis.

KAYNAK: <https://ordu.ktb.gov.tr/TR-340381/argonot-efsanesi.html>

KAYNAK: <https://ozhanoturk.com/2017/08/30/argonotlar-altin-post-efsanesi-ne-anlatiyor/>

Yıllar sonra, Yunanistan'ın Iolkos kentinde tahtın gerçek varisi olan Jason büyüyordu. Amcası Pelias tarafından hakkı gasbedilen genç prens, krallığını geri almak için Pelias'ın karşısına çıktığında, ondan imkânsız bir görev istendi: Kolkhis'e giderek Altın Post'u ele geçirmek. Jason, bu görevi yerine getirmek için efsanevi gemisi Argo'yu inşa ettirdi ve yanına Herkül, Orpheus, Kastor ve Polluks gibi dönemin en büyük kahramanlarından oluşan bir mürettebat aldı. Karadeniz'in tehlikeli sularına açılan Argonotlar, çarpışan dev kayalarla (Symplegades) mücadele etti, savaşçı Amazonların topraklarından geçti, dev fırtınaların ortasında hayatta kalmaya çalıştı. Zorluklarla geçen bir yolculuğun ardından Kolkhis'e ulaştılar.

Ancak Kral Aietes, postu kolayca teslim etmeye razı değildi. Jason'dan sihirli öküzleri sürerek

KAYNAK: <https://www.rehbername.com/mitoloji/argonotlarin-seferi-ve-altin-post>

Jason built the legendary ship Argo, gathered the mightiest heroes of the age-Heracles, Orpheus, Castor, Pollux, and others-and set sail across the perilous waters of the Black Sea. The Argonauts survived the deadly Clashing Rocks(Symplegades), passed through the warlike lands of the Amazons, and endured monstrous storms. After countless trials, they reached Colchis.

Yet King Aeëtes had no intention of giving up the fleece. He demanded Jason perform impossible tasks: yoke fire-breathing bulls, plow a field, sow dragon's teeth, and defeat the warriors that rose from the earth. Just as all hope seemed lost, Princess Medea, Aeëtes' daughter, fell in love with Jason and chose to defy her father. Using her powerful magic, she lulled the dragon to sleep, allowing Jason to steal the fleece and escape with his crew.

But the return voyage-just as dangerous as the journey there-has long fascinated archaeolo-

KAYNAK: <https://wannart.com/icerik/20181-mitoloji-hikayeleri-8-altin-postun-aranisi>

gists and historians. Could the Argonauts, fleeing Colchian pursuit, have sought refuge along the coast of modern-day Trabzon?

Some archaeological studies in Trabzon and its vicinity have uncovered ceramic fragments linked to Colchian culture. Though ancient texts do not directly mention the Argonauts stopping in Trapezus (the ancient name for Trabzon), the region's location along their potential route makes the idea plausible.

According to local folklore, the Argonauts briefly landed on Trabzon's shores, hid there, and possibly concealed the Golden Fleece in a cave. Some versions of the legend claim that the valleys beneath the Sümela Monastery or the caves of Altındere once served as the hiding place for the sacred treasure. The discovery of Colchian artifacts lends a sliver of cultural credibility to

tarlaları sürmesi, savaşçıya dönüşen ejderha dişlerini ekmesi ve onları yenmesi gibi neredeyse imkânsız görevleri yerine getirmesini istedi. Tam her şey kaybolmuş gibi görünürken, Kolkhis Prensesi Medea, Jason'a âşık oldu ve ona yardım etmeye karar verdi. Güçlü büyülerıyla ejderhayı uyuttu ve Jason, Altın Post'u çalarak Argonotlarla birlikte kaçtı.

Ancak yolculuğun en az varış kadar zorlu olması, bazı tarihçilerin ve arkeologların ilgisini çeken bir konu oldu. Jason ve Argonotlar, peşlerindeki Kolkhis askerlerinden kaçarken, gerçekten Trabzon kıyılarına sığınmış olabilir miydi? Trabzon'da ve çevresinde yapılan bazı arkeolojik araştırmalar, burada Kolkhis kültürüne ait seramik kalıntılarının bulunduğunu ortaya koymaktadır. Her ne kadar antik kaynaklarda Argonotlar'ın Trapezus'a (Trabzon'un antik adı) doğrudan uğradıkları yazılı olmasa da, coğrafi güzergâhları göz önünde bulundurulduğunda bu ihtimal göz ardı edilememektedir.

Yerel halk anlatılarına göre, Argonotlar Trabzon kıyılarına ulaşmış, kısa süreliğine burada saklanmış ve hatta Altın Post'u bir mağarada gizlemiş olabilirler. Bu efsaneye göre, Sümela Manastırı'nın altındaki vadiler veya Altındere'nin mağaraları bir zamanlar bu mitolojik hazinenin saklandığı yerlerdir. Arkeologlar tarafından bölgede Kolkhis kültürüne ait kalıntıların bulunması, bu hikâyeye az da olsa kültürel bir zemin kazandırmaktadır.

EFSA NELER Mİ GERÇEKLERİ ŞEKİLLENDİR-MİŞTİR, YOKSA GERÇEKLER Mİ ZAMANLA EFSA NEYE DÖNÜŞMÜŞTÜR?

Altın Post gerçekten Trabzon'a kadar ulaşmış olabilir mi? Bugün bile Karadeniz'in karanlık sularında, Jason ve Argonotlar'ın izlerini arayan araştırmacılar bu kadim söylencenin izini sürmeye devam ediyor. Belki de günümüz arkeologları, Trabzon'un derin vadilerinde ve eski yapılarının altında, bu mitin gerçek olup olmadığını ortaya koyacak yeni keşiflere imza atacaklardır.

KAYNAKÇA:

- Apollonius Rhodius. Argonautika. (M.Ö. 3. yüzyıl).
- Karadeniz Üniversitesi Arkeoloji Bölümü Araştırmaları. Trabzon ve Kolkhis Kültürü Üzerine Arkeolojik Bulgular.
- Strabon. Geographika. (M.S. 1. yüzyıl).
- Herodotos. Tarihler. (M.Ö. 5. yüzyıl).
- Pindaros. Pythian Odes. (M.Ö. 5. yüzyıl).

these stories.

DID LEGENDS SHAPE HISTORY-OR DID HISTORY GRADUALLY BECOME LEGEND?

Could the Golden Fleece have truly reached Trabzon? Even today, explorers and scholars continue tracing the footsteps of Jason and the Argonauts across the deep blue waters of the Black Sea. And perhaps someday, archaeologists will uncover new clues hidden within Trabzon's ancient structures and rugged valleys, shedding light on whether this timeless myth contains a long-lost truth.

SOURCES

- Apollonius Rhodius, *Argonautica* (3rd century BCE)
- Black Sea University, Department of Archaeology: *Archaeological Findings on Colchian Culture in Trabzon*
- Strabo, *Geographica* (1st century CE)
- Herodotus, *Histories* (5th century BCE)
- Pindar, *Pythian Odes* (5th century BCE)

KAYNAK: <https://mareuxinos.com/2020/03/19/medea-ve-altin-post-altin-posteki/>

Fırçanın Ardında Bir Ömür: Haydar DURMUŞ ile Sohbet

A Life Through The Brush: An Interview With Haydar DURMUŞ

- BİZE KISACA KENDİNİZİ TANITIR MİSİNİZ? YANİ RESİMLE NASIL TANIŞTINIZ?

İsmim Haydar DURMUŞ. 1942 yılında Trabzon'un Elmaalan Mahallesi'nde doğdum. İlkokul eğitimimi köyümde tamamladım. 1955-56 öğretim yılında Trabzon Lisesi'nin orta kısmına başladım, 1961 yılında fen bölümünden mezun oldum.

Açık söyleyeyim, öğretmen olmak gibi bir düşüncem yoktu. Ama resme karşı ilgim çok daha erken yaşlarda, ortaokul sıralarında başladı. Lise yıllarında bu tutku iyice büyüdü. Derslerden çok resimle ilgilenmeye başladım. Herkes sınava hazırlanırken ben resim yapıyordum. Bu yüzden sınıf tekrar ettim. Ama bu tekrar, bana resim bölümü sınavlarına hazırlanmak için zaman kazandırdı.

1962 yılında Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü sınavına girdim. Trabzon Lisesi'nden üç arkadaş bu sınava katıldık: Burhan UYGUR, Erşan GÖNÜLLER ve ben. Burhan UYGUR İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni kazandı. Ben ve Erşan, Gazi Eğitim'i kazandık. Ne yazık ki ikisi de bugün aramızda değil.

Gazi'de üç yıl boyunca Türkiye'nin en iyi sanat-

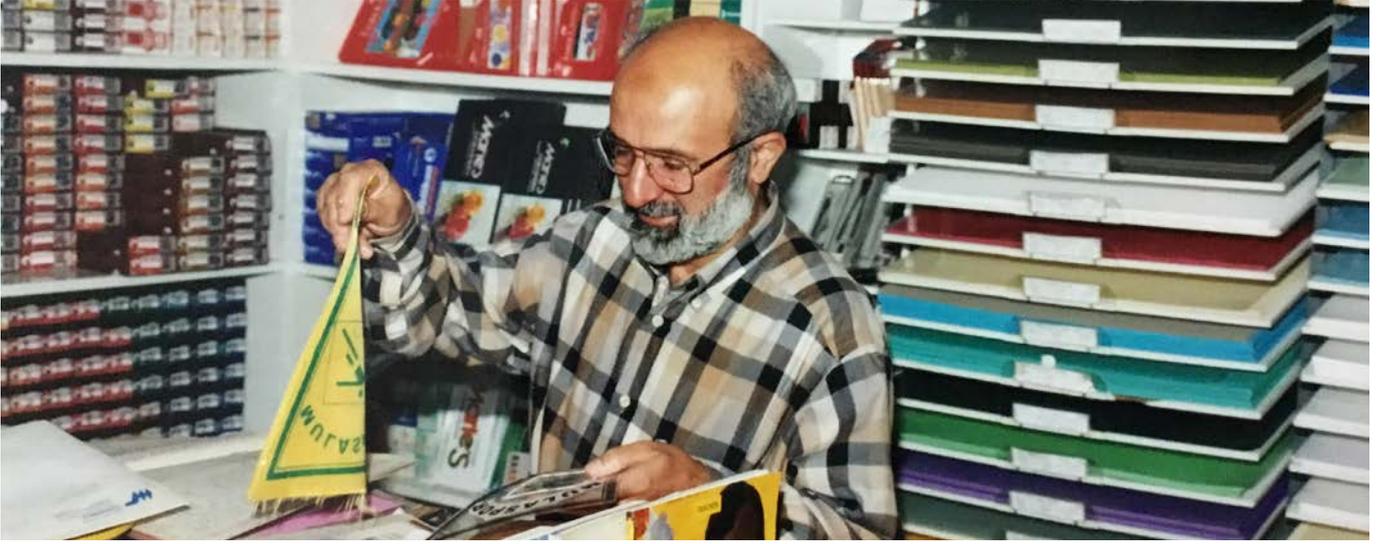
CAN YOU BRIEFLY INTRODUCE YOURSELF? HOW DID YOU FIRST GET INTO PAINTING?

My name is Haydar DURMUŞ. I was born in 1942 in the Elmaalan neighborhood of Trabzon. I completed my primary education in my village. In the 1955-56 academic year, I started the middle school section of Trabzon High School and graduated from the science department in 1961.

To be honest, I had no intention of becoming a teacher. But my interest in painting began at a much earlier age,

during middle school. This passion grew stronger in high school. I became more interested in painting than in my classes. While everyone else was preparing for exams, I was painting. Because of this, I had to repeat a year. But that repetition gave me time to prepare for the art school entrance exams.

In 1962, I took the entrance exam for the Department of Art and Craft Education at Ankara Gazi Teacher Training Institute. Three of us from Trabzon High School took the exam: Burhan UYGUR, Erşan GÖNÜLLER, and me. Burhan UYGUR got into the Istanbul Academy of Fine Arts, while Erşan and I were admitted to

çılarından eğitim aldık. Refik EPİKMAN, Adnan TURANİ, Turhan EROL, Eşref ÜREN gibi büyük isimler bize ders verdi. Trabzon Lisesi'nden tanıdığım Kayıhan Keskinok da Gazi'de öğretmenim oldu. 1965'te mezun olduk. Mezuniyetin hemen ertesi günü tayinim çıktı ve göreve başladım. Önce Gazi'nin yanındaki ilköğretmen Okulu'na depo tayinle gönderildim. Sonra Kastamonu Gökçöy İlköğretmen Okulu'na atandım. Orada üç yıl resim öğretmenliği yaptım.

Daha sonra kendi isteğimle Trabzon Erkek Öğretmen Okulu'na tayin oldum. Okul kapanana kadar orada kaldım. Ardından 1990 yılına kadar Kanuni Ortaokulu'nda çalıştım. 1990-1995 yılları arasında ise KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Bölümü'nde görev yaptım. O bölümde göreve başlayan ilk resim öğretmeniyim. 1995 yılında kendi isteğimle emekli oldum. Toplamda 30 yıl 6 ay görev yaptım. Öğretmenlikten emekli oldum ama resimden hiçbir zaman emekli olmadım. 1965'ten bu yana hâlâ resim yapmaya devam ediyorum.

- BUGÜN RESİMLE İLİŞKİNİZ NASIL DEVAM EDİYOR?

Son iki yıldır kullandığım bir ilacın yan etkisi nedeniyle ciddi bir terleme sorunu yaşıyorum. Yaz aylarında bu durum iyice zorlaşıyor. Günde 20 kez üzerimi değiştiriyorum. Bu yüzden evden fazla uzaklaşamıyorum. Kış aylarında biraz daha rahatım. 8-10 derece benim için ideal. O şartlarda saatte bir terliyorum sadece. Ama buna rağmen hâlâ yürüyorum, geziyorum, arkadaşlarımla sohbet ediyorum ve elimden geldiğince resimle ilgilenmeye devam ediyorum.

- İLK KEZ FIRÇAYI ELİNİZE ALDIĞINIZ ANI HATIRLIYOR MUSUNUZ?

İlkokuldan beri resim çizerdim. Elimizde doğru düzgün boya kalemleri yoktu. Bir ucunda mavi,

Gazi. Unfortunately, both of them have passed away.

For three years at Gazi, we studied under some of the best artists in Türkiye: Refik EPİKMAN, Adnan TURANİ, Turhan EROL, and Eşref ÜREN. Kayıhan Keskinok, whom I knew from Trabzon High School, was also my teacher at Gazi. We graduated in 1965. The very next day, I received my teaching appointment. First, I was temporarily assigned to the Primary Teacher School next to Gazi. Then I was appointed to Gökçöy Primary Teacher School in Kastamonu, where I worked as an art teacher for three years.

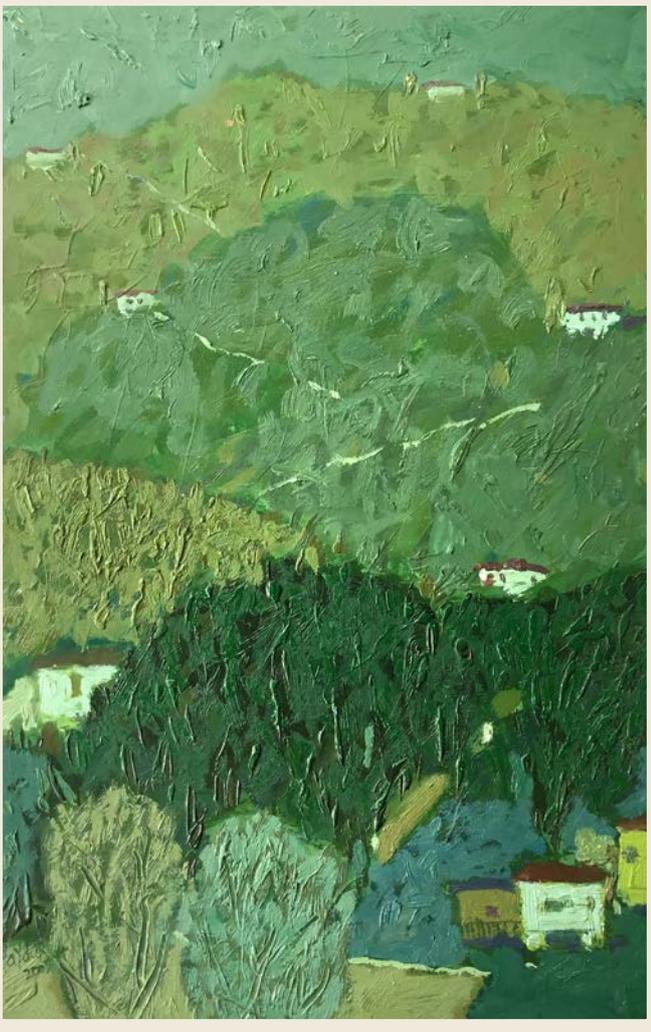
Later, I requested a transfer to Trabzon Boys' Teacher School, where I stayed until it closed. After that, I worked at Kanuni Middle School until 1990. From 1990 to 1995, I taught in the Art and Craft Education Department at Karadeniz Technical University's Fatih Faculty of Education. I was the first art teacher appointed to that department. I retired in 1995, at my own request, after serving a total of 30 years and 6 months.

I retired from teaching, but I never retired from painting. I've continued to paint since 1965.

HOW IS YOUR RELATIONSHIP WITH PAINTING TODAY?

Because of the side effects of a medication I've been using for the past two years, I've had a serious issue with excessive sweating. It becomes especially difficult during the summer months. I change my clothes up to twenty times a day. So I can't go far from home.

Winter is a bit easier. For me, 8 to 10 degrees Celsius is ideal. Under those conditions, I sweat only once an hour. Despite this, I still walk, go out, chat with friends, and continue to paint as much as I can.

diğer ucunda kırmızı olan kalemlerle çizim yapardık. Altı renkli kalemler vardı ama onları köyde bulmak çok zordu. Renkli kalemleri ve mum boya ları ilk kez ortaokulda, şehirden gelen arkadaş larım sayesinde gördüm.

O zamana kadar mum boyanın ne olduğunu bilmiyordum. Doğal olarak bu arkadaş larım daha başarılıydı. Ortaokul birinci sınıfta ilk dönem resim notum zayıf geldi. Ama öğretmenim beni tanıyınca notum değişti. Daha da çalışmaya başladım.

Ortaokul ikinci sınıfta resim öğretmenim Kayıhan Keskinok oldu. İlk yılımda Hasan Tuna adlı bir öğretmenimiz vardı ama çok aktif değildi. Kayıhan Hoca ise aktif, yönlendirici ve öğreticiydi. Ondan temel bilgileri öğrendim. Hâlâ o bilgilerden faydalanırım. Öğrencilerimi de hep o çizgide yönlendirdim.

- TRABZON'A DÖNDÜĞÜNÜZDE SANAT ORTAMI NASILDI?

Ben altı yıl boyunca Trabzon Lisesi'nde okudum ama bir tane bile resim sergisine rastlamadım. Uzun Sokak'ta herkesin "Humsi" dediği biri vardı. Kendi halinde resim yapardı, bir yandan da

DO YOU REMEMBER THE FIRST TIME YOU PICKED UP A BRUSH?

I used to draw from my early primary school years. We didn't have proper colored pencils. We had those with red on one end and blue on the other. There were six-color pencils, but it was very hard to find them in the village. I saw colored pencils and crayons for the first time in middle school, thanks to friends who came from the city. Until then, I didn't even know what crayons were. Naturally, those friends were more successful in art.

In the first year of middle school, I received a poor grade in art in the first semester. But when my teacher got to know me, he changed the grade. I began to work harder. In the second year, my art teacher was Kayıhan Keskinok. In my first year, we had a teacher named Hasan Tuna, but he wasn't very active. Kayıhan was active, guiding, and truly instructive. I learned the basics from him. I still benefit from that foundation and guided my students in that same direction.

WHAT WAS THE ART SCENE LIKE IN TRABZON WHEN YOU RETURNED?

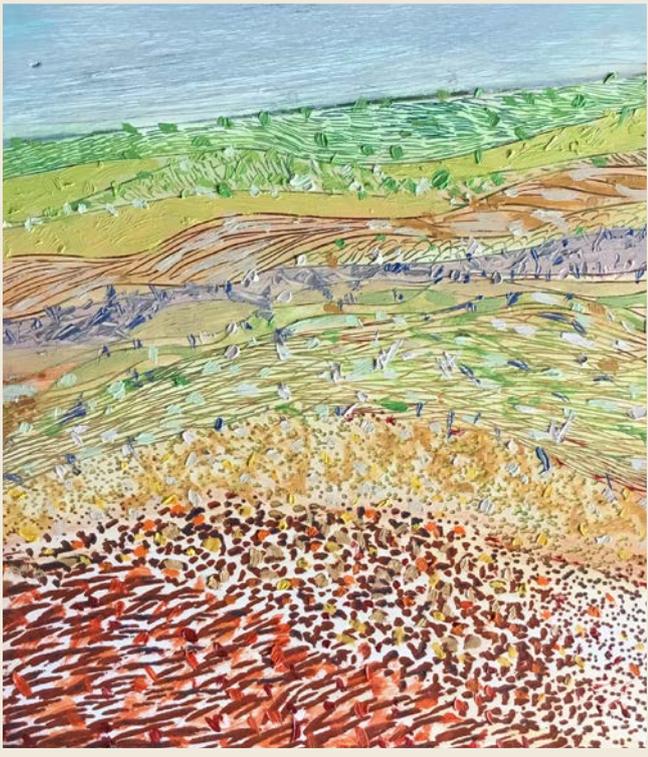
I studied at Trabzon High School for six years, but I didn't see a single art exhibition. There was a man on Uzun Sokak, known to everyone as "Humsi." He painted on his own and sold art supplies like paints and brushes. Most of those materials were imported. There was also "Signmaker Nedim," who wrote signs on wood. He had a good eye and talent.

There were almost no art activities. When I was appointed to Trabzon in 1969, Emlak Kredi Bank held a nationwide painting competition. The

boya ve fırça gibi malzemeler satardı. O malzemelerin çoğu ithaldi. Bir de "Tabelacı Nedim" vardı. Ahşap üzerine yazılar yazardı ama aynı zamanda iyi bir gözü ve yeteneği de vardı.

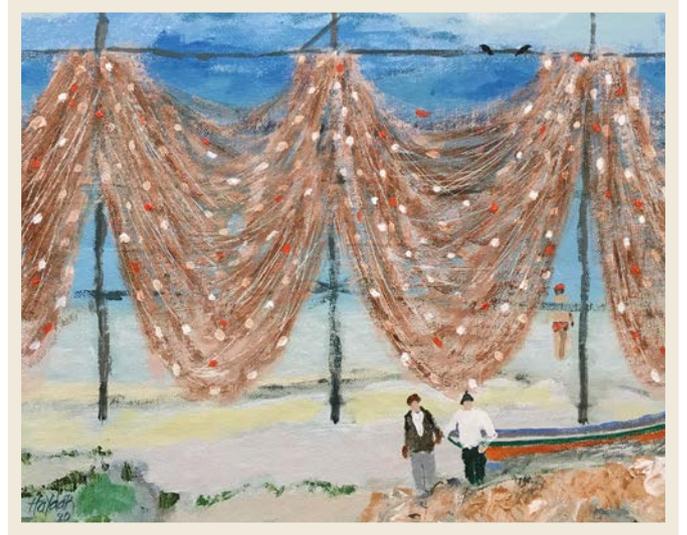
Sanatsal faaliyet yok denecek kadar azdı. 1969 yılında Trabzon'a tayinim çıktı. O sırada Emlak Kredi Bankası Türkiye genelinde bir resim yarışması düzenledi. Gelen işler o kadar zayıftı ki kendi kendime "Eğer her okulda bir resim öğretmeni olsaydı bu işler böyle olmazdı" dedim. O dönemde Trabzon Lisesi'nde, Kız Meslek Lisesi'nde ve Öğretmen Okulu'nda sadece üç resim öğretmeni vardı. Diğer okullarda derslere branş dışı ücretli öğretmenler giriyordu.

- SİZİ ETKİLEYEN SANATÇILAR YA DA SİZE İLHAM VEREN BİRİLERİ OLDU MU?

Ben resme meraklıydım. Öğrencilik yıllarımızda haftalık yayımlanan Hayat dergisi çok önemliydi. Orta sayfasında genellikle ünlü ressamın reproduksiyonları olurdu. Her hafta mutlaka alır, büyük bir ilgiyle incelerdim. Empresyonist ressamları bu dergi aracılığıyla tanıdım. Hatta sonradan bu yayınlardan etkilenen kitaplar da çıktı, ben de hemen edinin okudum.

Ben resim yapmayı çok seviyordum ama resim öğretmeni olacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Gazi Eğitim'in sınavına da sırf resim sevgim için girdim. Ama sınıfa girip öğrencilerle yüz yüze geldikten sonra öğretmenliği de çok sevdim. Bu sefer resimle öğretmenlik iç içe geçti.

quality of the works submitted was so low that I said to myself, "If every school had an art teacher, the results wouldn't be like this."

At the time, there were only three art teachers in Trabzon: one at Trabzon High School, one at the Girls' Vocational School, and one at the Teacher School. In all the other schools, non-specialist substitute teachers were teaching art.

WERE THERE ANY ARTISTS WHO INFLUENCED OR INSPIRED YOU?

I was always passionate about painting. During our student years, Hayat magazine was very important. Each issue featured reproductions of famous painters in the center pages. I would buy it every week and study it with great interest. That's how I discovered the Impressionists.

Later, books inspired by those publications came out, and I bought and read them all. I loved painting, but I never imagined I would become an art teacher. I applied to Gazi simply because of my love for painting. But once I stepped into the classroom and faced students, I also came to love teaching. At that point, painting and teaching became inseparable for me.

DID YOU HAVE A STUDIO OF YOUR OWN IN THOSE YEARS?

To have a studio, I first needed a home of my own. I moved nine times before settling into a permanent home. So I didn't have a personal studio. But working at teacher schools had its advantages. In those schools, art, music, and physical education were core subjects. Therefore, there were plenty of studios, materials, and opportunities.

As long as you wanted to work, everything was available in teacher schools. I was only able to

- O YILLARDA KENDİ ATÖLYENİZ VAR MIYDI?

Atölyem olması için önce bir evim olması gerekiyordu. Kendi evime taşınana kadar dokuz kere ev değiştirdim. O yüzden kişisel bir atölyem yoktu. Ancak öğretmen okullarında çalışmanın avantajı vardı. Bu okullarda resim, müzik ve beden eğitimi temel derslerdi. Bu yüzden de atölyeler, malzeme ve çalışma imkânı boldu. Öğretmen okullarında her türlü imkân vardı, yeter ki çalışmak isteyin.

Kendi atölyemi ancak 1992 yılında kurabildim. Emekli olmadan birkaç yıl önce... Ondan önce çalışmalarımı okul atölyelerinde ya da çatı katlarında yapardım. Hatta bir dönem evin çatı katına koyduğum resimlerin üzerine yağmur yağdı ve bazıları bozuldu. Bir arkadaşımın evine koyduğum resimler de kayboldu. Bunlar hâlâ içimi acıtır.

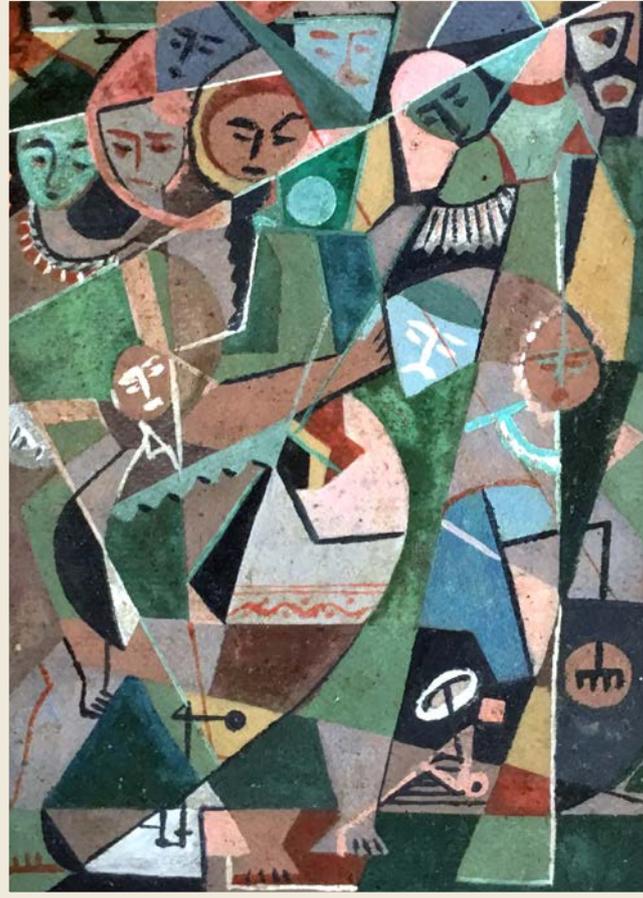
- SANATÇI KİMLİĞİNİZ ZAMANLA

TOPLUMDA NASIL KARŞILANDI? DEĞİŞİM GÖZLEMLDİNİZ Mİ?

Ben hiçbir zaman "sanatçiyım" diye ortaya çıkmadım. Çünkü sanat, ancak onu anlayan bir çevre varsa anlam bulur. Kültür şehirlerinin dışında, Trabzon gibi, Erzurum gibi şehirlerde bu ortamı bulmak zordur. Yani resme ve sanatçıya değer verecek bir çevre yoksa, üretmek de bir nevi yalnızlık içinde gerçekleşiyor. Ben bu yüzden hep kendi çabamla, ipek böceğinin kozasını örmesi gibi resim yaptım.

Sergilerimi Ankara'ya, İstanbul'a, İzmir'e taşımaya çalıştım. 1970'li yıllarda bir sergiyi başka bir şehre taşımak çok zordu. Kargo sistemi yoktu. Resimleri otobüslerin üst bagajına koyardık. Hatta bir seferinde yolda otobüsün motoru yandı, herkes indi, ben resimlerim yanmasın diye yukarıya bakıp duruyordum. Çok şükür kurtardık ama o gece başka bir otobüsle yola devam ettim.

establish my own studio in 1992, a few years before I retired. Before that, I used to work in school studios or attic spaces. In fact, some of the paintings I stored in my attic got damaged when rain leaked in. Some works I kept at a friend's house went missing. These losses still sadden me deeply.

HOW HAS YOUR IDENTITY AS AN ARTIST BEEN RECEIVED BY SOCIETY OVER TIME? HAVE YOU OBSERVED ANY CHANGE?

I never went around saying, "I'm an artist." Because art only finds meaning in an environment that understands it. Outside cultural cities, in places like Trabzon or Erzurum, it's hard to find that environment. If there's no community that values art and the artist, then creating becomes a kind of solitude. That's why I always painted on my own, like a silkworm spinning its cocoon.

I tried to take my exhibitions to Ankara, Istanbul, and Izmir. In the 1970s, transporting a show to another city was very difficult. There were no cargo services. We would place the paintings on top of buses. Once, the bus engine caught fire. Everyone got off, and I kept looking up, hoping my paintings wouldn't burn. Thankfully, we saved them, but I had to continue my journey on another bus that night.

WHAT INSPIRES YOU WHEN YOU PAINT? WHAT NOURISHES YOUR CREATIVITY?

I'm especially attached to the Black Sea region. I worked in Ankara for three years and in Kastamonu for another three, but the rest of my life has been spent in this region. Its people, sea, and nature have always inspired me. Landscapes, fishermen, flowers, people... they've all made their way into my work.

Many people know me as a "Black Sea painter." But I've never painted directly from nature. I always painted what was etched in my memory, adding my own interpretation. All my works are

- PEKİ, RESİM YAPARKEN NELERDEN İLHAM ALIRSINIZ? SİZİ NE BESLER?

Ben özellikle Karadeniz coğrafyasına çok bağlıyım. Ankara'da üç yıl, Kastamonu'da üç yıl çalıştım ama hayatımın geri kalan kısmı bu bölgede geçti. Bu coğrafyanın insanı, denizi, doğası bana hep ilham kaynağı oldu. Manzara- lar, kayıklar, çiçekler, insanlar... Bunlar hep resimlerime yansıdı. Hatta birçok kişi beni "Karadeniz ressamı" olarak tanır.

Ama hiçbir zaman oturup birebir doğaya bakarak resim yapmadım. Hafızamda yer eden görüntüleri kendi yorumumla tuvale aktardım. Birebir doğayı resmetmek yerine, gördüklerimi içselleştirip dönüştürdüm. Tüm işlerim birer yorumdur. Soyutlama yaparım. Stilim artık oturdu. İmzam olmasa bile bakan kişi "Bu Haydar DURMUŞ'un işi" der.

- ESERLERİNİZDE BELİRLİ BİR RENK TERCİHİNİZ VAR MI?

Ben bütün renkleri severek kullanırım. "Çirkin renk yoktur, çirkin kullanılan renk vardır" derim hep. Hiçbir rengi dışlamam. Hepsinin bir yeri, bir etkisi vardır. Yeter ki onu doğru yerde, doğru biçimde kullanın.

- BİR TABLOYU BİTİRMENİZ NE KADAR SÜRÜYOR?

Bu sorunun net bir cevabı yok. 1960'lı yıllarda Kastamonu Gököy İlköğretmen Okulu'nda bir tabloya dört-altı ay çalıştığım olmuştu. Çok ince eleyip sık dokuyordum. Ama zamanla maharet kazanıyor insan, deneyim arttıkça daha kısa sürede işler çıkabiliyor.

Her resim aynı tempoyla bitmez. Kimi zaman bir tablo iki seansta tamamlanır, kimi zaman aylar sürer. Bazen başlarsın ama istediğini vermez. O tabloyu kaldırırısın, sonra tekrar ele alırsın. Hatta silip yeniden yaparsın. Olmuyorsa üzerine boya çekersin, başka bir şey yaparsın.

interpretations. I tend to abstract forms. Over time, my style has become distinct — even without a signature, people can say, "This is definitely a work by Haydar DURMUŞ"

DO YOU HAVE A PREFERENCE FOR CERTAIN COLORS IN YOUR WORK?

I enjoy using all colors. I always say, "There's no such thing as an ugly color, only colors used poorly." I never exclude any color. Each one has its place and effect - as long as it's used in the right context and in the right way.

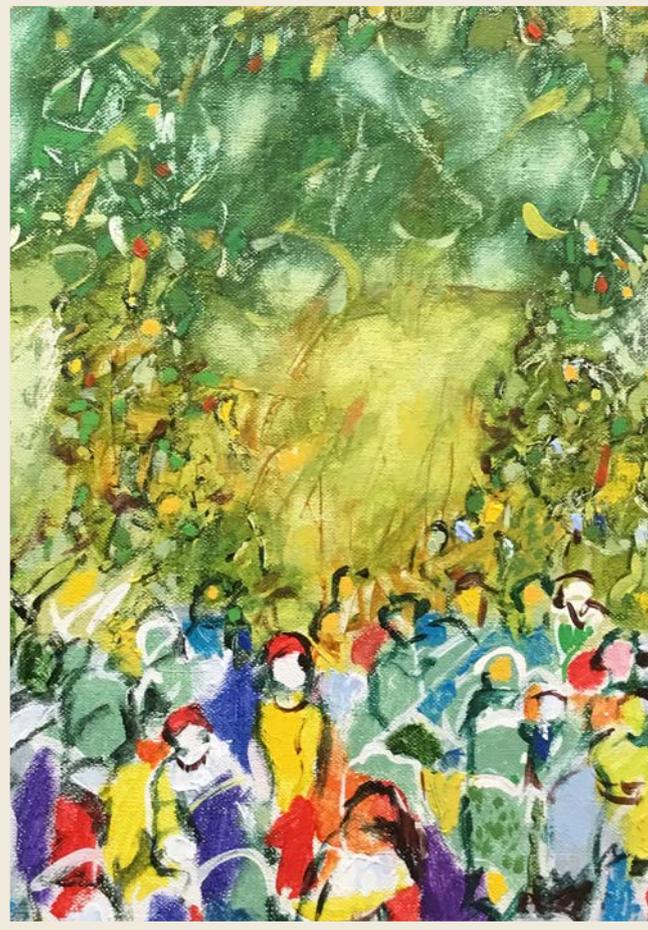
HOW LONG DOES IT TAKE YOU TO FINISH A PAINTING?

There's no clear answer to that. Back in the 1960s, when I was at Gököy Teacher Training School in Kastamonu, I once worked on a painting for four to six months. I used to be extremely meticulous. But over time, as your skills develop and your experience grows, the process becomes faster.

Not every painting is completed at the same pace. Sometimes I finish a work in two sessions, other times it takes months. Occasionally, a piece just doesn't come together — I put it aside, then return to it later. I might even erase and repaint it. And if it still doesn't work, I paint over it and start something else. I often work on several pieces at once. I take one to a certain point, then move on to another. Sometimes they get finished, sometimes they evolve into something else entirely.

ARE YOU CURRENTLY PAINTING?

At the moment, I can't work in the city because my studio is in the village. I plan to return there after the holidays and resume my work. I built my studio in 1992 — before that, I didn't have one. I got it three years before retiring. I used to store my paintings in the attic, but rain leaked in and damaged some of them. Space was tight. I gave a few to friends, but they got lost too. I still regret that.

Aynı anda birkaç iş üzerinde çalışırım. Birini belli bir noktaya getirir, sonra diğerine geçerim. Bazen başladıklarım biter, bazen de hiç bitmeden başka şeye dönüşür.

- ŞU ANDA AKTİF OLARAK RESİM YAPIYOR MUSUNUZ?

Şu an şehirde çalışmıyorum çünkü atölyem köyde. Bayramdan sonra köye çıkmayı planlıyorum, orada yeniden çalışmaya başlarım. Atölyemi 1992 yılında kurdum. Ondan önce yoktu. Emekli olmadan 3 yıl önce atölye sahibi oldum.

Zamanında evin çatı katına koyduğum resimlerin üzerine yağmur yağdı, bazıları bozuldu. Yer sıkıntısı vardı. Bazılarını arkadaşlara verdim ama onlar da kayboldu. Hâlâ üzülürüm.

- RESİM SİZİN İÇİN NE İFADE EDİYOR?

Resim benim için bir tutku. Sigara ya da alkol bağımlılığı gibi bir şey. Eğer uzun süre resim yapmazsam huzursuz olurum. Yazın köye gittiğimde sürekli çalışırım. Hanıma "dinlenmeye gidiyorum" derim ama aslında çalışmaya giderim. Çünkü resim beni dinlendiriyor.

WHAT DOES PAINTING MEAN TO YOU?

Painting is a passion for me — like an addiction to cigarettes or alcohol. If I go too long without painting, I become restless. Every summer I go to the village and work non-stop. I tell my wife I'm going there to rest, but really, I go to work — because painting is what relaxes me.

HAVE YOU EVER STRUGGLED WITH A PARTICULAR PAINTING?

If you have to force it, that painting won't come to life. Painting pulls you in with its own flow. It might take you somewhere entirely different from where you started. You may begin with a clear vision, but the process guides you elsewhere. I've never said, "This turned out exactly as I imagined." Because that would mean the end of

growth. Süheyl Ünver once said, "The moment an artist says 'I have arrived,' he's already dead." Art is an endless journey — there is always more.

WAS THERE A PROJECT IN TRABZON THAT YOU WANTED TO DO BUT COULDN'T?

I've never painted directly from nature — I never sat down and said, "Let me draw this scene." I work from memory, filtering images through

- SİZİ ÇOK ZORLAYAN BİR TABLO OLDU MU?

Zorlama varsa, o tablo zaten olmaz. Resim, sizi kendi akışına çeker. Başladığınız hedeften farklı

bir yere gidebilir. Başlangıçta ne yapmak istediğiniz bellidir ama süreç sizi başka bir yöne yönlendirebilir. Hiçbir zaman "tam istediğim gibi oldu" diyemem. Çünkü o zaman gelişim biter.

Süheyl Ünver'in bir sözü vardır: "Sanatçı 'ben oldum' dediği an ölmüştür." Sanat bitmeyen bir süreçtir. Her zaman "daha" vardır.

- TRABZON'DA YAPMAYI İSTEYİP DE GERÇEKLEŞTİREMEDİĞİNİZ BİR PROJE OLDU MU?

Ben hiçbir zaman doğrudan doğaya bakarak resim yapmadım. Şurayı oturayım da çizeyim demedim. Hafızamdaki görüntüleri kendi süzgecimden geçirerek yorumladım. Bu yüzden birbir mekân değil, duygularla yoğrulmuş soyutlamalar var resimlerimde.

- STİLİNİZ NASIL OLUŞTU?

Bazı sanatçıların stili çok belirgindir. Ben de zamanla birçok teknik denedim. Ama yine de bütün işlerimde ortak bir çizgi kaldı. O çizgiler be-

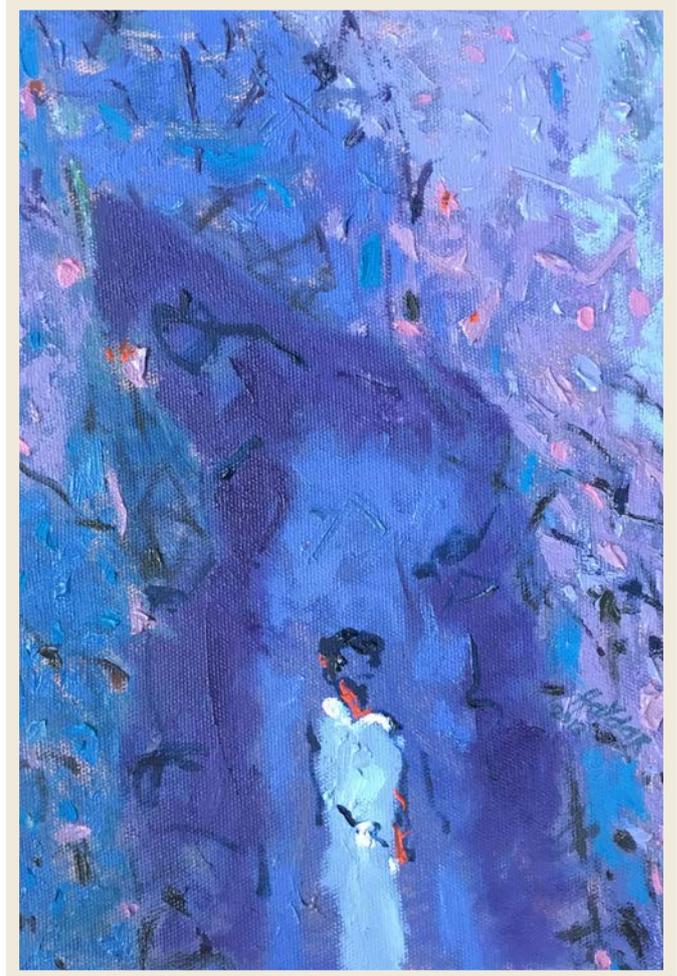
my own lens. That's why my paintings are not literal depictions of places — they're abstractions shaped by emotion.

HOW DID YOUR STYLE DEVELOP?

Some artists have very distinctive styles. I experimented with many techniques over the years. But no matter what, a common thread runs through all my works. That line, that mark — it defines my style. Just as every person's voice is unique, so is the artist's line. It's not only visual — it leaves an emotional trace.

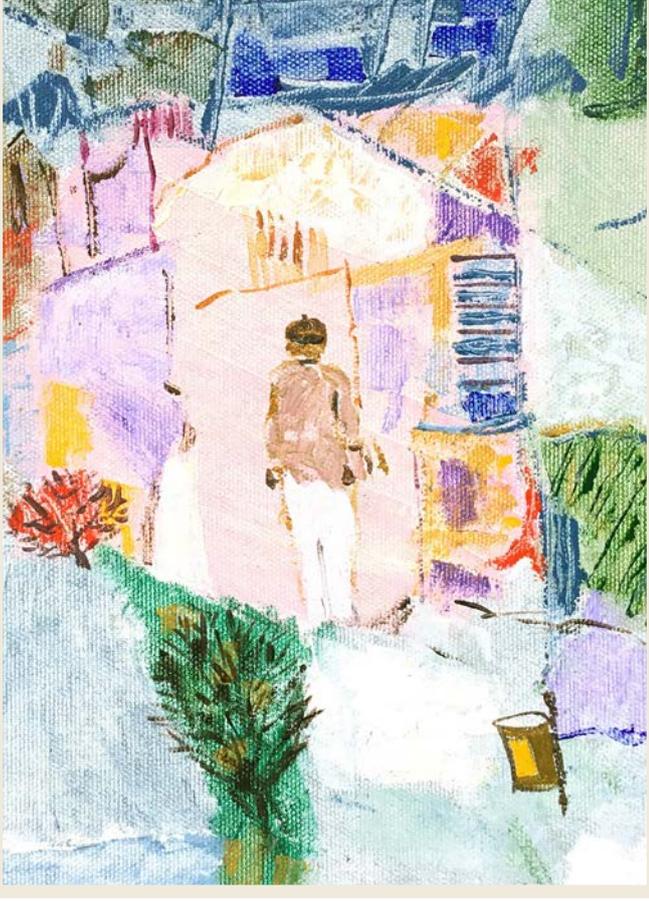
HAVE ANY OF YOUR STUDENTS BEEN INSPIRED TO PURSUE ART THANKS TO YOU?

Yes, several have. Especially from KTU Fatih Faculty of Education — around 10 to 15 of my former students have become prominent figures in Turkish painting. They were definitely influenced. But an artist, by nature, is both influenced and influential.

•DO YOU THINK ART HELPS PROMOTE A CITY?

Absolutely. Art is the soul of a city. One of my students once visited Van Gogh's grave and

nim stilimi tanımlar hale geldi. Her insanın sesi gibi sanatçının çizgisi de benzersizdir. Çizgi bir duygu aktarımıdır. Yalnızca görsel değil, ruhsal bir iz bırakır.

- SİZİN SAYENİZDE SANATA YÖNELEN ÖĞRENCİLER OLDU MU?

Evet, oldu. Özellikle KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi'nden mezun olan öğrencilerimden 10-15 tanesi şu anda Türkiye'de resim alanında söz sahibi insanlar. Mutlaka etkilendiler. Ama zaten sanatçı dediğiniz kişi hem etkilenendir hem etkileyendir.

- SİZCE SANAT BİR ŞEHİRİ TANITIR MI?

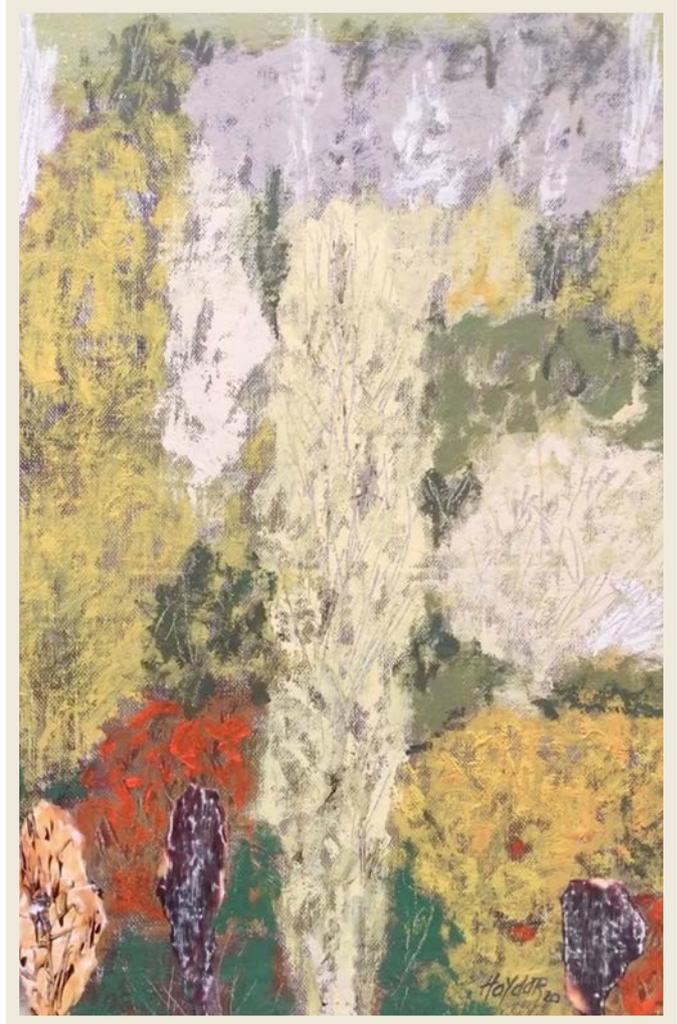
Kesinlikle. Sanat, bir şehrin ruhudur. Bir öğrencim Van Gogh'un mezarını ziyaret etmişti. Oradan bana bir çiçek parçası getirdi. Bugün Van Gogh'un müzesi Hollanda'ya ekonomik katkı sağlıyor. Tişört, defter, kupa... Her şey onun adıyla satılıyor. Adına müze açılmış, adına turizm yapılmış.

Ben de yıllarca Trabzon'da bir sanat müzesi kurmak istedim. Elimde 3.500'e yakın eserim var. Ayrıca farklı sanatçılardan topladığım 400'e yakın iş var. Ama hiçbir destek bulamadım. Bir dönem vakıf kurmayı düşündüm ama bürokratik zorluklar nedeniyle sürdüremedim.

brought me a flower from there. Today, Van Gogh's museum contributes significantly to the Dutch economy — T-shirts, notebooks, mugs — everything is branded with his name. There's a museum, there's tourism around him. For years, I dreamed of establishing an art museum in Trabzon. I have around 3,500 works of my own, and about 400 more from other artists I've collected. But I never received any support. At one point I considered starting a foundation, but bureaucracy made it impossible. Now my house has three floors — I live on the middle floor, and the other two are filled with paintings. There's no proper display system. I had to hang them with clips — there was simply no space left. Visitors are always amazed.

IS IT TRUE THAT THERE'S STILL NO ART MUSEUM IN TRABZON?

Yes, sadly. Even İspir has one. Despite so many painters coming from Trabzon, we still don't have a museum. The state organizes exhibitions every year, workshops take place — and yet nothing. At one point, there was talk of creating a museum centered around Bedri Rahmi EYÜBOĞLU's

Şu anda evimin üç katı var. Orta katta ben oturuyorum, diğer iki kat resimle dolu. Sergileme sistemi yok. Resimleri mandallarla astım, çünkü yer kalmadı. Gelenler hayretle bakıyor.

- TRABZON'DA BİR RESİM-HEYKEL MÜZESİ HÂLÂ YOK DEĞİL Mİ?

Evet, yok. Bu çok acı. İspir'de bile var. Trabzon'da onlarca ressam yetişmiş ama bir müze yok. Oysa her yıl devlet sergileri düzenleniyor, çalıştaylar yapılıyor. Hatta bir dönem Bedri Rahmi EYÜBOĞLU'nun eserleri üzerinden müze kurulacağı söylenmişti. Kadıncağız resimlerini gönderdi ama bir ses çıkmadı. Sonra o resimler belediyenin deposunda bulundu. Güven yok artık. O yüzden sanatçılar da tedirgin.

- PEKİ HOCAM, ŞU ANDA HEDEFİNİZDE NE VAR?

Sağlığım elverseydi, köyümde 1000 metrekarelik bir alanı sanat evine dönüştürmek isterdim. Şimdilik sadece gelen meraklılar geliyor, bakıyor. Sergileme sistemi yetersiz. Ama o kadar eser var ki... Üst üste, rulo yapılmış, tuval bezlerinden sökülmüş. Çünkü başka türlü sığmıyor.

Resim benim 60 yılımı aldı. Ama bu yıllar içinde kayıt altına alınmış olanlar sadece bir kısmı. Öncesi yok. Bugüne dek 3.500'e yakın eserim oldu. Sadece yağlıboya değil; desenler, karikatürler, gravürler, baskılar... Hepsi hayatımın bir parçası.

work. His widow sent some of his paintings — but nothing came of it. Eventually, the paintings were found in a municipal storage room. There's no trust anymore, and that makes artists uneasy.

WHAT ARE YOUR CURRENT GOALS?

If my health allowed, I would turn a 1,000-square-meter space in my village into an art house. For now, only a few curious visitors come to see the works. The display conditions are inadequate. There are so many pieces — stacked, rolled up, removed from their canvases — just to make them fit. Painting has been my life for 60 years. But only a portion of that has been properly documented. There's no record of the earlier years. Altogether, I've created nearly 3,500 works — not just oil paintings, but drawings, cartoons, engravings, and prints. They're all part of my life.

Kanat Ucunda Bir Sır

Kafkas Fisto Kelebeği ve Doğu Karadeniz'in
Sessiz Mucizeleri

*A SECRET ON THE WING:
THE CAUCASIAN FESTOON AND THE SILENT
MARVELS OF THE EASTERN BLACK SEA*

Yayla yolunda yürürken birden durmak gerekir bazen. Çevrenizden gelen uğultular, arı vızıltısı, uzaktan gelen kuş sesleri arasında fark edilmeyi bekleyen bir şey vardır. Çiçeklerin üzerinde dans eden bir gölge... Ve sonra gözleriniz onu yakalar: **Kafkas fisto kelebeği.**

*Sometimes, you simply have to pause while walking along a highland path. Amid the rustling of the trees, the buzz of bees, and distant birdsong, something waits to be noticed. A shadow dancing on the flowers... and then your eyes catch it: **the Caucasian Festoon.***

Doğu Karadeniz'in ılıman ormanları ve alpin çayırıkları, yüzeyde bakıldığında yalnızca yeşilin bin bir tonunu barındırıyor gibi görünse de, aslında bu dağlar, Avrupa ve Kafkasya biyo-coğrafyasının kesiştiği bir ekolojik kavşaktır. Bu özelliğiyle bölge, yalnızca Türkiye'de değil, dünya genelinde eşine az rastlanır türlerin evidir. Kelebekler bu sessiz ev sahiplerinden yalnızca biri.

Zerynthia caucasica: Adı gibi zarif, varlığı kadar kırılgan

Kafkas fisto kelebeği (*Zerynthia caucasica*), 19. yüzyılda tanımlanan bir tür. Göz alıcı desenleri, sarı zemin üzerine siyah halkalar ve kırmızı beneklerle süslüdür. Bu desenler, ona yalnızca estetik değil, aynı zamanda avcılara karşı caydırıcı bir görünüm kazandırır. Ne var ki, bu göz alıcılık bile onu tehditten koruyamıyor. Habitat

Though the temperate forests and alpine meadows of the Eastern Black Sea may appear at first glance to be endless shades of green, these mountains are in fact an ecological crossroads—where the biogeographies of Europe and the Caucasus overlap. This unique geography makes the region a sanctuary for rare and endemic species not only in Türkiye but across the world. Butterflies are just one of the quiet residents of this land.

Zerynthia caucasica: As Graceful as Its Name, as Delicate as Its Presence

*The Caucasian Festoon (*Zerynthia caucasica*) was described in the 19th century. Its wings are decorated with bold black rings and red spots laid on a bright yellow background. These patterns don't only serve an aesthetic function—they also act as a visual warning to predators.*

KAYNAK: https://www.trakel.org/kelebekler/?fsx=2fsdl15@d&idx=54438&tit=kafkas_fistosu

kayı, tarımsal ilaçlar ve iklim değişikliği, bu güzelliğin önündeki en büyük tehlikeler.

Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) verilerine göre, *Zerynthia caucasica*'nın bazı alt türleri, özellikle Doğu Karadeniz'in yüksek rakımlı alanlarında sınırlı bir dağılım gösteriyor. Bu da onu hem eşsiz hem de savunmasız kılıyor.

Bir efsane gibi yaşamak: Halkın belleğinde bir kelebek

Bugün belki bilimsel literatürde adı geçen bu tür, geçmişte Karadeniz'in yaylalarında bir doğa habercisi olarak anılırdı. Yaşlı köylülerin anlattığına göre, "Kırmızı benekli kelebek gökyüzüne yakın uçarsa yaz uzar; çiçeklere yakın

But even their striking beauty cannot protect them from threat. Habitat loss, agricultural chemicals, and climate change are the greatest dangers to this delicate creature.

*According to the International Union for Conservation of Nature (IUCN), some subspecies of *Zerynthia caucasica* have a very limited range—especially in the high-altitude areas of the Eastern Black Sea. This makes them not only unique, but also vulnerable.*

Living Like a Legend: A Butterfly in Local Memory

Today, this butterfly may appear in scientific literature, but in the past, it was known in local

uçarsa erkenden sonbahar gelir" denirdi. Bazı bölgelerde ise bu kelebeğe "çiçeklerin habercisi" denir, ilk kez görüldüğünde küçük dilekler tutulmuş. Kimi eski yaylacılar onun bir meleşin habercisi olduğuna, bir tür iyi ruh taşıdığına inanmış.

Bugün bu sözleri belki yalnızca birkaç kişi hatırlıyor, ama kelebeğin kendisi hâlâ aynı sessizlikle uçuyor.

Doğu Karadeniz: Bir "kelebek koridoru"

Türkiye'nin kelebek çeşitliliği, doğuya doğru gidildikçe daha da zenginleşir. Doğu Karadeniz Dağları, 26 kelebek taksonuyla Önemli Doğa Alanı (ÖDA) kriterlerini sağlayan nadir bölgelerden biridir. Bu taksonlar arasında Apollo kelebeğinin endemik alt türü (Parnassius apollo trabzonus) ve yalnızca Torul çevresinde görülen Plebeius torulensisde yer alır.

Bu çeşitlilik, yalnızca bilim insanlarının değil, doğa severlerin de dikkatini çekiyor. Kelebek gözlemciliği, Türkiye'de son yıllarda sessizce büyüyen bir ekoturizm dalı. Ziyaretçilerine sadece estetik değil, farkındalık da sunar. Sahi, siz en son ne zaman bir kelebeği görmek için yürüdünüz?

KAYNAK: https://www.juzaphoto.com/galleria.php?t=3565789&utm_source=chatgpt.com

Doğayla göz hizasında: Kelebek gözlemciliği bir durup bakma sanatı

Gözlemcilik, yürümekten farklıdır. Bu rotalarda yürüyen biri, doğanın içinden geçip giderken, gözlemci doğanın içinde kalır. Özellikle Haziran ve Temmuz aylarında, Trabzon'un Çaykara, Maçka ve Of ilçelerindeki yaylalarda, Zerynthia caucasica'ya rastlama ihtimali artar.

Gün doğumuyla birlikte uyanan yayla çiçekleri arasında, bu narin canlı bir çiçeğe konar... Ama öyle hemen fark edilmez. Görmek için sabır gerekir. Belki de ilk 10 dakikada hiçbir şey olmaz.

Black Sea lore as a harbinger of nature. According to elderly villagers, "If the red-spotted butterfly flies high in the sky, summer will be long; if it flies close to the flowers, autumn will come early." In some areas, it was called "the herald of the flowers," and people made small wishes upon its first appearance. Some old highlanders even believed it was a messenger of angels or a carrier of good spirits.

Today, perhaps only a few remember these stories—but the butterfly still flies, in the same quiet way.

Eastern Black Sea: A "Butterfly Corridor"

As you head east in Türkiye, butterfly diversity increases. The Eastern Black Sea Mountains—home to 26 butterfly taxa—are designated as an Important Natural Area (INA). Among these species are the endemic Apollo butterfly (Parnassius apollo trabzonus) and Plebeius torulensis, a species found only around the town of Torul.

This diversity draws not only the attention of scientists but also that of nature enthusiasts. Butterfly watching has quietly grown into a form of ecotourism in Türkiye. It offers not only beauty, but also deeper awareness. When was the last time you walked just to see a butterfly?

KAYNAK: <https://tr.pinterest.com/pin/16466354874660876>

Eye-Level with Nature: Butterfly Watching as the Art of Stillness

Watching is not the same as walking. A walker passes through nature, but an observer becomes part of it. In June and July, the chances of encountering Zerynthia caucasica increase in the highlands of Trabzon's Çaykara, Maçka, and Of districts.

Among mountain flowers that bloom at sunrise, this delicate creature may land on a petal... but it won't be immediately noticeable. To see it, patience is required. Perhaps nothing will happen for ten minutes. Perhaps after forty, just a flick-

KAYNAK: https://www.trakel.org/kelebekler/?fsx=2fsdl15@d&idx=10329&tit=kafkas_fistosu

Belki 40 dakika sonra yalnızca bir gölge. Sonra birden karşınızdadır: o. İşte tam burada başlar gözlemciliğin anlamı.

Bir fotoğraf, bir kayıt defteri, bir ömürlük izlenim

Kimi gözlemciler gördükleri türleri fotoğraflar, kimileri defterine not alır. Ama bazıları sadece gözle görür ve sakince içinden teşekkür eder.

er of a shadow. Then suddenly—it's there. And that's when the meaning of observing begins.

A Photo, a Notebook, a Lifelong Impression

Some observers take photos. Some keep notes. Others simply watch—and silently give thanks. Because this experience is not just about encountering a species; it is about forming a quiet alliance with nature.

KAYNAK: <https://animals.pibig.info/21053-parusnik-poliksena.html>

Çünkü bu deneyim, yalnızca bir türle değil, doğayla kurulan sessiz bir ittifaktır.

Zerynthia caucasica ile karşılaşmak, bir türle değil, bir zaman dilimiyle tanışmaktır. Bu canlıyı görebilmek için sabah erken saatlerde yola çıkmalı, sessiz kalmalı ve gerçekten bakmayı öğrenmelisiniz.

Ve belki de sormalısınız kendinize:

Son zamanlarda neyin farkına vardınız? Sizi durup baktıran, anda tutan ne oldu?

Bir kelebeği görmekle bir şeyi ilk kez fark etmek arasında bazen yalnızca birkaç kanat darbesi vardır.

KAYNAKÇA:

- Kudrna, O., Harpke, A., Lux, K. et al. (2011). Distribution Atlas of Butterflies in Europe.
- Doğa Derneği (2022). "Türkiye'nin Önemli Doğa Alanları – Doğu Karadeniz Dağları Raporu"
- IUCN Red List. Zerynthia caucasica species profile.
- Tuzluk, H. ve Bozdoğan, H. (2018). Doğu Karadeniz Bölgesi'nde Kelebek Taksonomisi ve Koruma Çalışmaları, Türkiye Biyoloji Dergisi.

GÖZLEM ROTALARI

Doğu Karadeniz'de Kelebek Peşine Düşülecek 3 Yer

1. Haldizen Vadisi (Trabzon - Çaykara): 2.000 m üzeri rakımıyla Kafkas fisto kelebeği ve Apollo türleri için ideal.
2. Altındere Vadisi Milli Parkı (Trabzon - Maçka): Sabah saatlerinde zengin tür çeşitliliği gözlemlenebilir.
3. Torul Dağları (Gümüşhane): Dünyada sadece burada görülen Plebeius torulensis için tek adres.

DOĞA FOTOĞRAFÇILIĞI İÇİN 5 İPUCU

1. Sabah erken saatleri tercih edin. Kelebekler daha az hareketlidir.
2. Tele lens kullanın. Uzak mesafeden net çekim sağlar.
3. Yavaş hareket edin. Gölge düşürmeden yaklaştırmaya çalışın.
4. Arka planı sade tutun. Çiçek üstündeki bir

To meet Zerynthia caucasica is not just to encounter a butterfly—it is to enter a specific moment in time. You must set out early, remain quiet, and truly learn how to see.

And perhaps ask yourself:

What have you truly noticed lately?

What has made you pause and stay present?

Sometimes, the distance between noticing something for the first time and seeing a butterfly is only a few wingbeats apart.

SOURCES

- Kudrna, O., Harpke, A., Lux, K. et al. (2011). Distribution Atlas of Butterflies in Europe
- Doğa Derneği (2022). Important Natural Areas in Türkiye – Eastern Black Sea Mountains Report
- IUCN Red List: Zerynthia caucasica species profile
- Tuzluk, H. & Bozdoğan, H. (2018). Butterfly Taxonomy and Conservation in the Eastern Black Sea Region, Turkish Journal of Biology

BUTTERFLY-WATCHING ROUTES

Top 3 Locations in the Eastern Black Sea for Butterfly Chasing:

1. Haldizen Valley (Trabzon – Çaykara):

Ideal for the Caucasian Festoon and Apollo butterflies, especially above 2,000 meters.

2. Altındere Valley National Park (Trabzon – Maçka):

Early morning visits reveal rich butterfly diversity.

3. Torul Mountains (Gümüşhane):

The only place in the world where Plebeius torulensis can be spotted.

5 TIPS FOR NATURE PHOTOGRAPHY

1. Go out in the early morning—this is when butterflies are least active.
2. Use a telephoto lens for clear shots from a distance.
3. Move slowly—try not to cast a shadow as you approach.
4. Keep the background simple—a butterfly on a flower stands out more against a clean

kelebek, sade bir fonda çok daha etkileyici görünür.

5. Doğaya saygı duyun. Kelebeği elinize almaya, yakalamaya çalışmayın.

KELEBEK GÖZLEMCİSİNİN ÇANTASI

- Dürbün (özellikle makro netlik için yakınlaştırmalı)
- Alan kılavuzu / kelebek türleri kitapçığı
- Defter ve kalem (gözlem notları için)
- Su geçirmez mont ve yedek çorap (yayla havası sürprizlidir)
- Termos içinde su veya bitki çayı
- Fotoğraf makinesi veya telefon lensi
- Ve en önemlisi: Sabır ve sessizlik

BİLİYOR MUYDUNUZ?

- Kafkas fisto kelebeği, yumurtalarını yalnızca *Aristolochia* cinsine ait bitkilerin altına bırakır. Bu bitki yoksa, kelebek de yok olur.
- Doğu Karadeniz Dağları, Avrupa'nın en önemli 100 kelebek sıcak noktasından biri olarak gösteriliyor.
- Türkiye'de bugüne kadar tespit edilen 400'ü aşkın kelebek türünün yaklaşık üçte biri, Karadeniz Bölgesi'nde gözlemlenmiştir.

background.

5. *Respect nature—never try to catch or handle a butterfly.*

BUTTERFLY WATCHER'S FIELD KIT

- *Binoculars (preferably with macro focus)*
- *Field guide / butterfly ID booklet*
- *Notebook and pen for observations*
- *Waterproof jacket and spare socks (highland weather is unpredictable)*
- *Thermos with water or herbal tea*
- *Camera or phone with a macro lens*
- *And most importantly: Patience and silence*

DID YOU KNOW?

- *The Caucasian Festoon lays its eggs only on plants of the *Aristolochia* genus. No plant, no butterfly.*
- *The Eastern Black Sea Mountains are listed among the top 100 butterfly hotspots in Europe.*
- *Nearly one-third of the 400+ butterfly species recorded in Türkiye have been observed in the Black Sea region.*

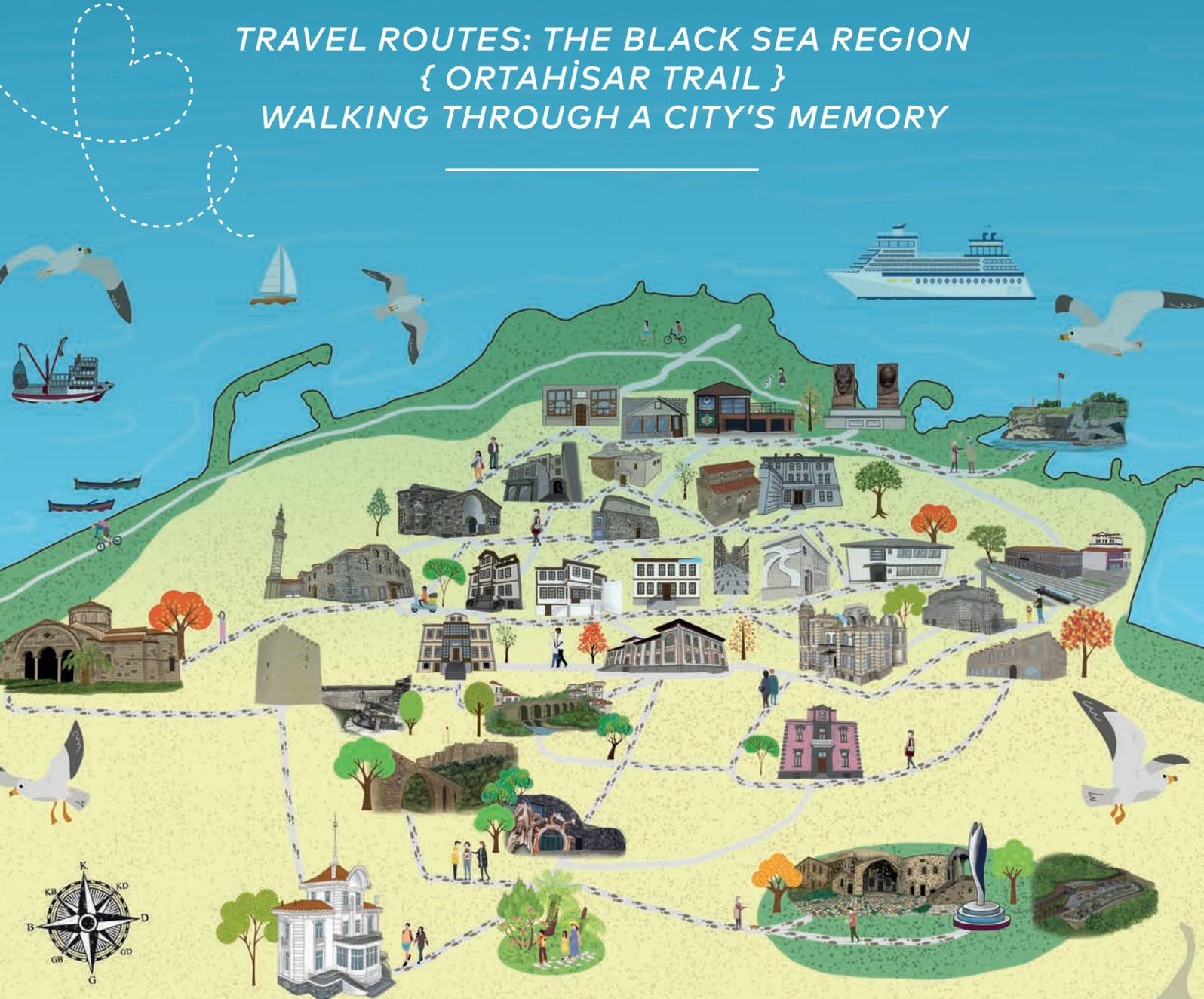

KAYNAK: <https://www.biolib.cz/en/taxonomie/id248985/?taxonid=572569&type=1>

{ORTAHIŞAR GÜZERGÂHI}

Bir Kent Hafızasında Yürümek

TRAVEL ROUTES: THE BLACK SEA REGION
{ ORTAHIŞAR TRAIL }
WALKING THROUGH A CITY'S MEMORY

Trabzon kentinin tarihsel ve kültürel dokusunu katman katman okuyabileceğiniz en anlamlı durak hiç kuşkusuz Ortahisar'dır. Antik çağlardan günümüze uzanan bu merkez ilçe, hem fiziksel hem de simgesel olarak Trabzon'un kalbini oluşturur. Şehrin belleğini temsil eden yapılar, çarşılar ve sokaklar, bugünün ziyaretçisini geçmişin tanığı kılar. Bu rota, tarihsel süreklilik ile modern yaşamın iç içe geçtiği nadir kentsel örüntülerden birini sunar.

BOZTEPE: KENTE PANORAMİK BİR GİRİŞ

Ortahisar keşfine, kentin simgesel seyir terası olan Boztepe'den başlamak önerilir. Burası yalnızca bir manzara noktası değil; aynı zamanda mekânsal farkındalık kazandıran bir başlangıçtır. Trabzon'un topoğrafik yapısını ve yerleşim düzenini gözlemlemek isteyenler için ideal bir noktadır.

AYASOFYA CAMİİ: SANAT TARİHİNİN SESSİZ TANIĞI

13. yüzyıla tarihlenen Ayasofya Camii, Trabzon'daki Bizans mirasının en nitelikli örneklerinden biridir. Komnenos Hanedanı döneminde inşa edilen bu yapı, duvar resimleriyle ikonografik zenginlik sunar. Yapının hem kilise hem cami olarak geçirdiği evreler, bölgedeki çok katmanlı dini ve toplumsal yapıyı belgelemektedir.

ORTAHİSAR CAMİİ VE GELENEKSEL ÇEVRE DOKUSU

Roma döneminden itibaren kullanılan bir alan üzerine kurulan Ortahisar Camii, plan şeması ve taş işçiliğiyle dikkat çeker. Cami çevresinde konumlanan geleneksel evler ve çarşı yapıları, Osmanlı döneminin sivil mimari anlayışını gözler önüne serer.

TİCARETİN İZİNDE: KEMERALTI, BEDESTEN, TAŞHAN VE ALACAĞAN

Ortahisar, tarih boyunca bir ticaret merkezi olarak önemini korumuştur. Bugün hâlâ aktif kullanılan Kemeraltı Çarşısı, Bedesten, Taşhan ve Alacağın, bölgedeki ekonomik ve sosyal hayatın tarihsel sürekliliğini belgeleyen yapılardır. Özellikle kazaziye sanatı, Trabzon'un özgün el sanatlarının başında gelir; bu teknik, Osmanlı saray kültürüne dek uzanan bir zarafeti temsil eder.

GASTRONOMİK KÜLTÜR: YERELİN SOFRASINA KONUK OLMAK

Ortahisar rotası boyunca, Trabzon mutfağının özgün tatlarıyla karşılaşmak mümkündür. Ak-

Ortahisar is undoubtedly the most meaningful destination where one can trace the historical and cultural layers of Trabzon. Extending from ancient times to the present, this central district represents the very heart of the city, both physically and symbolically. The structures, bazaars, and streets that preserve the city's memory transform today's visitors into witnesses of the past. This route offers one of the rare examples of an urban fabric where historical continuity and modern life coexist.

BOZTEPE: A PANORAMIC GATEWAY TO THE CITY

Begin your journey in Ortahisar at Boztepe, the city's iconic lookout point. More than just a scenic terrace, Boztepe provides a spatial perspective that enhances your awareness of Trabzon's topography and urban layout—an ideal starting point for understanding the geography of the city.

HAGIA SOPHIA MOSQUE: A SILENT WITNESS TO ART HISTORY

Dating back to the 13th century, Hagia Sophia Mosque is one of the finest examples of Byzantine heritage in Trabzon. Built during the Komnenos dynasty, the structure offers a rich array of iconographic frescoes. Its transformation from church to mosque reflects the multi-layered religious and social landscape of the region.

ORTAHİSAR MOSQUE AND THE TRADITIONAL URBAN TEXTURE

Located on a site used since Roman times, Ortahisar Mosque stands out for its architectural layout and stone craftsmanship. The surrounding traditional houses and commercial buildings reflect the civil architectural style of the Ottoman period, offering insights into the daily life of that era.

FOLLOWING THE TRACES OF COMMERCE: KEMERALTI, BEDESTEN, TAŞHAN, AND ALACAĞAN

Ortahisar has historically maintained its role as a center of commerce. Still in use today, Kemeraltı Bazaar, Bedesten, Taşhan, and Alacağın document the historical continuity of the area's economic and social life. One of the most iconic local handicrafts is kazaziye, a unique silver-thread jewelry technique that traces its roots back to the Ottoman imperial tradition.

çaabat köftesi, kuymak, mısır ekmeği ve kara lahana çorbası, bu coğrafyaya ait damak mirasının başlıca örneklerindedir. Yerel lokantalarda sunulan bu yemekler, sadece beslenme biçimi değil, bir yaşam kültürünün devamı olarak değerlendirilmelidir.

CUMHURİYET MİRASI: ATATÜRK KÖŞKÜ

Rotanın son bölümünde yer alan Atatürk Köşkü, 20. yüzyıl başına tarihlenen ve dönemin mimari anlayışını yansıtan bir yapıdır. Cumhuriyet'in simgesel lideri Mustafa Kemal Atatürk'ün 1930'larda bu yapıda konaklamış olması, mekâna ulusal hafıza açısından da değer kazandırmaktadır. Köşkün çevresinde yer alan Trabzon Botanik Parkı ise, doğa ile kent belleği arasındaki ilişkiyi vurgulayan anlamlı bir duraktır.

BİLGİLENDİRME

Bu rota, Trabzon Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan Ortahisar Haritası üzerinden izlenebilir. Haritadaki tüm noktalar numaralandırılarak dijital ortamda da kolaylıkla gezilebilir hâle getirilmiştir. QR kodunu kullanarak erişeceğiniz harita, hem ilk defa şehri ziyaret edenler hem de detaylı keşif yapmak isteyenler için görsel bir rehber niteliğindedir.

GASTRONOMIC CULTURE: A SEAT AT THE LOCAL TABLE

Along the Ortahisar route, you'll have the chance to experience the distinctive flavors of Trabzon's cuisine. Dishes like Akçaabat meatballs, kuymak (a cornmeal and cheese dish), cornbread, and black cabbage soup are emblematic of the region's culinary heritage. These local foods are not merely forms of sustenance but also expressions of a living cultural tradition.

LEGACY OF THE REPUBLIC: ATATÜRK PAVILION

At the end of the route lies the Atatürk Pavilion, a mansion built in the early 20th century that reflects the architectural sensibilities of its time. Mustafa Kemal Atatürk, the founding leader of the Turkish Republic, stayed here during his visit in the 1930s, giving the structure symbolic significance in the national memory. Adjacent to the pavilion is the Trabzon Botanical Park—a meaningful stop that highlights the bond between nature and the city's historical identity.

PRACTICAL INFORMATION

This route can be followed using the Ortahisar Map provided by Trabzon Metropolitan Municipality. All points of interest are numbered and made accessible through digital platforms. The map, accessible via a QR code, serves as a visual guide for both first-time visitors and those seeking a more in-depth exploration of the area.

Turizmde Güncel Trendler

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKTEN

YAPAY ZEKÂYA

CURRENT TRENDS IN TOURISM: FROM SUSTAINABILITY TO ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Küresel turizm sektörü, pandemi sonrası dönemde hızla toparlanarak yeni bir dönüşüm sürecine girdi. 2024 yılında sektörün küresel ekonomik katkısının 11,1 trilyon dolara ulaşması ve dünya ekonomisindeki her 10 dolardan birinin turizmden gelmesi bekleniyor (WTTC, 2024). Bu yükselişin arkasında, turist davranışlarındaki değişim ve teknolojik yenilikler yatıyor. Sürdürülebilirlikten dijitalleşmeye, yapay zekâdan sosyal medyaya kadar pek çok başlık bugün turizmin geleceğini şekillendiriyor.

The global tourism industry is undergoing a profound transformation following its rapid post-pandemic recovery. In 2024, tourism is expected to contribute \$11.1 trillion to the global economy, accounting for one out of every ten dollars generated worldwide (WTTC, 2024). This impressive growth is fueled by shifting traveler behaviors and groundbreaking technological developments. From sustainability and digitalization to artificial intelligence and social media, a range of dynamics are now shaping the future of tourism.

SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM

Sürdürülebilirlik, artık turizm sektöründe lüks değil, zorunluluk. İklim değişikliği ve çevre duyarlılığı, hem destinasyonları hem de gezginleri daha bilinçli tercihlere yönlendiriyor. Örneğin Venedik, kalabalığı kontrol altına almak amacıyla gününbirlik ziyaretçilere giriş ücreti uygulamaya başladı (Reuters, 2024).

Türkiye de bu konuda önemli adımlar atıyor. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Sürdürülebilir Turizm Sertifikası Programı ile binlerce tesis, çevre dostu kriterleri karşılayarak belge aldı. Ayrıca "Müzelerin Sesi" uygulaması gibi dijital çözümlerle kültürel mirasa erişim kolaylaşıyor.

Bu gelişmeler, hem çevresel etkileri azaltıyor hem de turizm sektörünün geleceğini garanti altına alıyor.

* Kaynak: GSTC, Anadolu Ajansı, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

YENİ DESTİNASYONLAR VE PROJELER

Günümüzde ülkeler yalnızca bilinen rotaları değil, yepyeni deneyim alanlarını da turizme kazandırıyor. Suudi Arabistan, 2030 vizyonu kapsamında 250'den fazla projeyi hayata geçiriyor.

SUSTAINABLE TOURISM

Sustainability is no longer a luxury—it's a necessity for the tourism industry. Climate change and environmental awareness are steering both destinations and travelers toward more responsible choices. For example, Venice has introduced a day-tripper entry fee to combat overcrowding (Reuters, 2024).

Türkiye, too, is taking important steps. Through the Sustainable Tourism Certification Program initiated by the Ministry of Culture and Tourism, thousands of facilities have earned eco-friendly accreditation. Additionally, digital tools like the "Voice of Museums" app are making cultural heritage more accessible.

These advancements not only reduce environmental impact but also secure the future of tourism.

* Sources: GSTC, Anadolu Agency, Ministry of Culture and Tourism of Türkiye

EMERGING DESTINATIONS AND PROJECTS

Nations are now developing not just familiar routes but also innovative and immersive tourist experiences. Saudi Arabia is implementing

Rabigh'teki 293 milyon dolarlık sahil kompleksi veya NEOM'daki "The Line" gibi fütüristik şehir projeleri, geleceğin turizm anlayışını tanımlıyor (Skift, 2024).

Türkiye'de ise Galataport İstanbul, kruvaziyer turizmine yeni bir soluk getirdi. Kapadokya Yeraltı Müzesi ve Göbeklitepe Ziyaretçi Merkezi gibi projeler, kültürel turizmi canlandırıyor. Bu yatırımlar hem altyapıyı geliştiriyor hem de turistlerin deneyim beklentilerine yanıt veriyor.

* Kaynak: Skift, Hürriyet

DİJİTAL REHBERLİK VE AKILLI TURİZM

Turistlerin bilgiye ulaşma ve destinasyonları deneyimleme biçimi dijital dönüşümle değişiyor. Artırılmış gerçeklik (AR), sanal turlar, QR kodlu rehberlik sistemleri artık birçok kentte yaygın olarak kullanılıyor. Bu sistemler sayesinde turistler, bir müzeyi gezerken dijital etiketlerle bilgi alabiliyor veya AR uygulamaları ile yapılar hakkında anında içerik görüntüleyebiliyor.

Türkiye'de geliştirilen "Müzelerin Sesi" uygulaması, Topkapı Sarayı gibi mekânlarda ziyaretçilere çok dilli dijital rehberlik hizmeti sunuyor. Doğa turizminde de bu teknolojiler etkili: AR gözlüklerle doğadaki türleri tanımak ya da dijital haritalarla rota belirlemek artık mümkün.

* Kaynak: RockPaperReality, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

YAPAY ZEKÂ İLE KİŞİSEL SEYAHAT DENEYİMİ

Yapay zekâ (YZ), turizmde kişiselleştirme ve verimlilik alanında devrim yaratıyor. Oteller, müşterilerin önceki tercihlerini analiz ederek kişiye özel hizmet sunuyor. Online seyahat platformları, kullanıcının davranışlarına göre tatil önerileri geliştiriyor.

Expedia, ChatGPT tabanlı asistanıyla kullanıcıların sohbet ederek seyahat planlamasına olanak sağlıyor. Türkiye'deki bazı hava yolları da chatbot hizmetleriyle check-in ve bilet işlemlerini kolaylaştırıyor.

Ayrıca, dinamik fiyatlandırma ve talep tahmin sistemleriyle işletmeler gelirlerini optimize ediyor. Öngörü sistemleri sayesinde bakım ihtiyaçları tespit ediliyor, enerji tüketimi azaltılıyor.

over 250 projects as part of its Vision 2030 agenda. Futuristic developments like the \$293 million beach complex in Rabigh and "The Line" smart city in NEOM are redefining tomorrow's tourism (Skift, 2024).

In Türkiye, Galataport Istanbul has revitalized cruise tourism, while projects such as the Cappadocia Underground Museum and the Göbeklitepe Visitor Center have reinvigorated cultural tourism. These investments improve infrastructure while meeting the evolving expectations of today's travelers.

* Sources: Skift, Hürriyet

DIGITAL GUIDANCE AND SMART TOURISM

How tourists access information and experience destinations is rapidly changing thanks to digital transformation. Augmented reality (AR), virtual tours, and QR-coded guides are now widely used in many cities. These tools enable visitors to receive instant insights or visualize historical content through AR applications.

In Türkiye, the "Voice of Museums" app offers multilingual digital guidance at sites such as Topkapı Palace. These technologies are also effective in nature tourism—AR glasses help identify plant and animal species, and digital maps simplify route planning.

* Sources: RockPaperReality, Ministry of Culture and Tourism of Türkiye

PERSONALIZED TRAVEL EXPERIENCES THROUGH AI

Artificial Intelligence (AI) is revolutionizing personalization and efficiency in tourism. Hotels use past guest data to tailor services, while online travel platforms recommend trips based on user behavior.

Expedia, for example, has launched a ChatGPT-powered assistant that allows travelers to plan trips through natural conversation. Turkish airlines have also introduced AI chatbots to streamline check-in and ticketing.

AI further enhances operations through demand forecasting, dynamic pricing, and predictive maintenance, helping optimize energy use and reduce operational costs.

* Kaynak: HotelNewsResource, World Economic Forum, Expedia Group

SOSYAL MEDYANIN YÜKSELEN GÜCÜ

Instagram, TikTok ve YouTube, seyahat alışkanlıklarını derinden etkiliyor. 40 yaş altı gezginlerin yarısı, tatil tercihini sosyal medyada gördüğü içeriklere göre yapıyor (InterGlobe, 2023). Özellikle "Instagram'a uygun" manzaralar, destinasyon seçimini belirliyor.

Kapadokya'nın balonları, Salda Gölü'nün "Türkiye'nin Maldivleri" olarak ünlenmesi, bu etkilerin örneği. Aynı zamanda "set-jetting" akımı da güç kazanıyor. Game of Thrones'un Dubrovnik'te, Emily in Paris dizisinin Paris'te turizme etkisi gözle görülür.

Ancak sosyal medyanın aşırı turizme yol açtığı durumlar da var. Boracay Adası veya Maya Koyu gibi destinasyonlar, aşırı yük nedeniyle zaman zaman kapatıldı.

* Kaynak: The Independent, Expedia, Hürriyet

SONUÇ

Turizmdeki dönüşüm, yalnızca geçici trendlerden ibaret değil. Sürdürülebilirlik, dijitalleşme ve yapay zekâ gibi konular, sektörde kalıcı bir dönüşümün habercisi. Türkiye, bu dönüşümde hem kültürel mirasıyla hem de yenilikçi adımlarıyla öne çıkan ülkeler arasında.

Geleceğin turizmi daha yeşil, daha akıllı, daha dijital ve daha sosyal olacak. Bu yeni düzene uyum sağlayan destinasyonlar ise rekabette daima bir adım önde yer alacak.

* Sources: HotelNewsResource, World Economic Forum, Expedia Group

THE GROWING POWER OF SOCIAL MEDIA

Platforms like Instagram, TikTok, and YouTube now play a decisive role in shaping travel behavior. Nearly 50% of travelers under the age of 40 say their vacation decisions are influenced by what they see on social media (InterGlobe, 2023). Destinations that are "Instagrammable" often top bucket lists.

Examples abound—from Cappadocia's hot air balloons to Lake Salda's reputation as "Türkiye's Maldives." The trend of "set-jetting," where fans visit locations from popular series like Game of Thrones or Emily in Paris, is also gaining momentum.

On the downside, social media has also contributed to overtourism. Destinations like Boracay Island and Maya Bay have had to temporarily close due to ecological stress.

* Sources: The Independent, Expedia, Hürriyet

CONCLUSION

The transformation in tourism is far from a fleeting trend. Sustainability, digitalization, and artificial intelligence are ushering in a long-term shift. Türkiye stands out with its cultural richness and forward-thinking innovations.

The future of tourism will be greener, smarter, more digital, and more connected. Destinations that embrace this new reality will lead the way in global competitiveness.

Takvimde Trabzon

TRABZON ON THE CALENDAR

TEMMUZ 2025

TRABZON KÜLTÜR YOLU FESTİVALİ

Trabzon Kültür Yolu Festivali

Tarih: 5–13 Temmuz 2025

Yer: Trabzon Merkez ve çeşitli ilçeler
Şehri bir açık hava sahnesine dönüştüren
konserler, tiyatrolar, sergiler, atölyeler.

**Düzenleyen: Kültür ve Turizm Bakanlığı
(Yerelde Trabzon İl Kültür ve Turizm
Müdürlüğü)**

SOĞUKSU ŞENLİKLERİ

Tarih: 7 Temmuz 2025

Yer: Maçka, Ocaklı – Lişer Yaylası

Doğa, müzik ve yayla havası bir arada.

**Düzenleyen: Maçka Belediyesi ve Lişer Yayla
Derneği**

ULUSLARARASI GRANFONDO BİSİKLET YARIŞI

Tarih: 4–5 Temmuz 2025

Yer: Kahramanmaraş Caddesi (Trabzon
merkez)

84 km ve 45 km parkurlar; yerli ve yabancı
bisikletçiler katılıyor.

**Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi,
Türkiye Bisiklet Federasyonu, Gençlik ve Spor
Bakanlığı**

KEŞAN KÜLTÜR VE BALIKÇILIK FESTİVALİ

Tarih: 12–13 Temmuz 2025

Yer: Çarşıbaşı

Balıkçılık temalı etkinlikler, konserler ve yöresel
stantlar.

Düzenleyen: Çarşıbaşı Belediyesi

JULY 2025

TRABZON CULTURE ROUTE FESTIVAL

Date: July 5–13, 2025

Location: Trabzon Center and various districts
A major festival turning the city into an open-air stage with concerts, theaters, exhibitions, workshops and more.

**Organized by: Ministry of Culture and Tourism
(coordinated locally by the Trabzon Provincial
Directorate of Culture and Tourism)**

SOĞUKSU FESTIVAL

Date: July 7, 2025

Location: Maçka, Ocaklı – Lişer Plateau
Nature, music, and fresh highland air together.

**Organized by: Maçka Municipality and Lişer
Plateau Association**

INTERNATIONAL GRANFONDO CYCLING RACE

Date: July 4–5, 2025

Location: Kahramanmaraş Street (Trabzon city center)

Two tracks (84 km and 45 km), with local and international cyclists.

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality, Turkish Cycling Federation, and Ministry of Youth and Sports

KEŞAN CULTURE AND FISHING FESTIVAL

Date: July 12–13, 2025

Location: Çarşıbaşı

Fishing-themed activities, concerts, and local market stalls.

Organized by: Çarşıbaşı Municipality

ULUSLARARASI AKÇAABAT MÜZİK VE HALK OYUNLARI FESTİVALİ

Tarih: 17–20 Temmuz 2025

Yer: Akçaabat

Yöresel halk oyunları ve müzik etkinlikleri.

Düzenleyen: Akçaabat Belediyesi

KADIRGA YAYLASI ŞENLİKLERİ

Tarih: 18 Temmuz 2025

Yer: Kadirga Yaylası

Bölgenin en büyük yayla şenliği.

Düzenleyen: Tonya, Şalpazarı, Gümüşhane Belediyeleri; Kadirga Yayla Komitesi

HIDIRNEBİ YAYLA ŞENLİĞİ

Tarih: 20 Temmuz 2025

Yer: Akçaabat, Hıdırnebi Yaylası

Müzik, horon ve yayla kültürüyle dolu geleneksel buluşma.

Düzenleyen: Akçaabat Belediyesi

ALACA YAYLASI ŞENLİĞİ

Tarih: 20 Temmuz 2025

Yer: Şalpazarı, Alaca Yaylası

Yöresel lezzetler, halk oyunları ve el sanatları.

Düzenleyen: Şalpazarı Belediyesi

TAŞKÖPRÜ KÜLTÜR VE YAYLA ŞENLİĞİ

Tarih: 20 Temmuz 2025

Yer: Yomra – Taşköprü Yaylası

Doğa etkinlikleri ve sahne gösterileri.

Düzenleyen: Yomra Belediyesi

ULUSLARARASI PLAJ VOLEYBOLU TURNUVASI

Tarih: 24–27 Temmuz 2025

Yer: Yalıncağ Plajı & Ganita Sahili

Biodermo Pro Beach Tour kapsamında.

Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi,

Türkiye Voleybol Federasyonu

SİSDAĞI ŞENLİKLERİ

Tarih: 26 Temmuz 2025

Yer: Şalpazarı, Sis Dağı

Yayla havasında kemençe sesleriyle dans.

Düzenleyen: Şalpazarı Belediyesi, Sisdağı Yayla Derneği

KALDIRIM YAYLASI ŞENLİĞİ

Tarih: 26–27 Temmuz 2025

Yer: Çarşıbaşı, Kaldırım Yaylası

Yöresel lezzetlerin ve el sanatlarının buluşması.

Düzenleyen: Çarşıbaşı Belediyesi

INTERNATIONAL AKÇAABAT MUSIC AND FOLK DANCE FESTIVAL

Date: July 17–20, 2025

Location: Akçaabat

Features folk dances and music performances.

Organized by: Akçaabat Municipality

KADIRGA PLATEAU FESTIVAL

Date: July 18, 2025

Location: Kadirga Plateau

The region's largest highland festival, attracting thousands.

Organized by: Tonya, Şalpazarı, and Gümüşhane Municipalities, coordinated by Kadirga Plateau Committee

HIDIRNEBI PLATEAU FESTIVAL

Date: July 20, 2025

Location: Akçaabat, Hıdırnebi Plateau

Traditional gathering filled with music, horon dance, and highland culture.

Organized by: Akçaabat Municipality

ALACA PLATEAU FESTIVAL

Date: July 20, 2025

Location: Şalpazarı, Alaca Plateau

Local flavors, folk dances, and traditional crafts exhibitions.

Organized by: Şalpazarı Municipality

TAŞKÖPRÜ CULTURE AND PLATEAU FESTIVAL

Date: July 20, 2025

Location: Yomra – Taşköprü Plateau

A day filled with nature activities and stage performances.

Organized by: Yomra Municipality

INTERNATIONAL BEACH VOLLEYBALL TOURNAMENT

Date: July 24–27, 2025

Location: Yalıncağ Beach & Ganita Coastline

Part of the Biodermo Pro Beach Tour in collaboration with the Turkish Volleyball Federation.

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality and Turkish Volleyball Federation

SIS MOUNTAIN FESTIVAL

Date: July 26, 2025

Location: Şalpazarı, Sis Mountain

An unforgettable dance experience to the sound of the kemençe (a Black Sea fiddle) in the highlands.

Organized by: Şalpazarı Municipality and Sis

FINDIK VE KARAYEMİŞ FESTİVALİ

Tarih: 29–30 Temmuz 2025
Yer: Arsin

Yerel ürünler etrafında panayır havası.
Düzenleyen: Arsin Belediyesi

KUŞMER YAYLASI ŞENLİĞİ

Tarih: 30 Temmuz 2025
Yer: Çaykara, Kuşmer Yaylası
Doğa yürüyüşleri, halk oyunları ve yerel lezzetler.

Düzenleyen: Çaykara Belediyesi

SÜRMENE KÜLTÜR VE TURİZM ŞENLİĞİ

Tarih: 31 Temmuz 2025
Yer: Sürmene
Konserler, sergiler ve halk buluşmaları.

Düzenleyen: Sürmene Belediyesi

GANİTA AKŞAMLARI

Tarih: 27 Haziran – 14 Eylül 2025
Yer: Ganita Sahil Parkı, Trabzon
Konserler, söyleşiler, yaz boyunca kültürel etkinlikler.

Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

AĞUSTOS 2025

UZUNGÖL KÜLTÜR VE TURİZM ŞENLİĞİ

Tarih: 1–3 Ağustos 2025
Yer: Çaykara, Uzungöl
Kartpostal güzelliğinde, müzikle dolu günler.
Düzenleyen: Çaykara Belediyesi, Trabzon Büyükşehir Belediyesi

KURTDAĞI YAYLASI ŞENLİĞİ

Tarih: 2–3 Ağustos 2025
Yer: Çaykara, Kurtdağı Yaylası
Doğa yürüyüşleri, halk oyunları ve yöresel tatlar.

Düzenleyen: Çaykara Belediyesi

ULUSLARARASI HORON FESTİVALİ

Tarih: 14-17 Ağustos
Yer: Trabzon Merkez
Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

TONYA TEREYAĞI KÜLTÜR VE SANAT FESTİVALİ

Tarih: 23–24 Ağustos 2025
Yer: Tonya
Meşhur tereyağı başrolde; konserler, paneller, yarışmalar.
Düzenleyen: Tonya Belediyesi

MOUNTAIN PLATEAU ASSOCIATION

Kaldırım Plateau Festival

Date: July 26–27, 2025

Location: Çarşıbaşı, Kaldırım Plateau

A meeting point of local delicacies and traditional crafts.

Organized by: Çarşıbaşı Municipality

HAZELNUT AND CHERRY LAUREL FESTIVAL

Date: July 29–30, 2025

Location: Arsin

A fair-like festival centered around local produce.

Organized by: Arsin Municipality

KUŞMER PLATEAU FESTIVAL

Date: July 30, 2025

Location: Çaykara, Kuşmer Plateau

Highland gathering with nature walks, folk dances, and local food.

Organized by: Çaykara Municipality

SÜRMENE CULTURE AND TOURISM FESTIVAL

Date: July 31, 2025

Location: Sürmene

A program full of concerts, exhibitions, and community events.

Organized by: Sürmene Municipality

GANITA EVENINGS

Date: June 28 – September 14, 2025

Location: Ganita Coastal Park, Trabzon

Concerts, talks, and various cultural activities take place throughout the summer.

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

AUGUST 2025

UZUNGÖL CULTURE AND TOURISM FESTIVAL

Date: August 1–3, 2025

Location: Çaykara, Uzungöl

Three days of music in a postcard-perfect atmosphere.

Organized by: Çaykara Municipality and Trabzon Metropolitan Municipality

KURTDAĞI PLATEAU FESTIVAL

Date: August 2–3, 2025

Location: Çaykara, Kurtdağı Plateau

Nature hikes, folk dances, and local delicacies on the plateau.

Organized by: Çaykara Municipality

MAÇKA KÜLTÜR, TURİZM VE SANAT FESTİVALİ

Tarih: 25–28 Ağustos 2025

Yer: Maçka

Konserlerden sergilere, yerel kültürü kutlayan program.

Düzenleyen: Maçka Belediyesi

YAZ SPOR OKULLARI & DOĞA KAMPLARI

Tarih: Temmuz–Ağustos boyunca

Yer: Akçaabat, Mersin Üzümlü

18 ilçede 5–18 yaş spor okulları, 8–15 yaş doğa kampları.

**Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi
Gençlik ve Spor Hizmetleri**

ÖZDEMİR BAYRAKTAR BİLİM MERKEZİ YAZ PROGRAMI

Tarih: 8 Temmuz – 29 Ağustos 2025

Yer: Özdemir Bayraktar Bilim Merkezi

Tasarım, matematik, uzay ve teknoloji atölyeleri.

Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

EYLÜL 2025

FENKO YAYLASI ŞENLİĞİ

Tarih: 1–2 Eylül 2025

Yer: Düzköy – Aykut Beldesi

Düzenleyen: Aykut Beldesi halkı ve Düzköy Belediyesi

YOMRA DEMİRCİLER KÖYÜ KÜLTÜR-SANAT VE LİGARBA FESTİVALİ

Tarih: Tahmini 6 Eylül 2025

Yer: Demirciler Köyü, Yomra

Düzenleyen: Demirciler Köyü Kültür Derneği, Yomra Belediyesi desteğiyle

KARADAĞ SERDA ŞENLİĞİ

Tarih: Eylül'ün birinci haftası

Yer: Karadağ Yaylası (Düzköy)

Düzenleyen: Düzköy Belediyesi, yerel yayla dernekleri

SIVRI ŞENLİĞİ

Tarih: 4 Eylül 2025

Yer: Sivri Tepesi (Vakfıkebir–Tonya sınırı)

Düzenleyen: Vakfıkebir ve Tonya Belediyeleri

ŞAHİNLİ-ERENKÖY YAYLA ŞENLİKLERİ

Tarih: 8 Eylül 2025

Yer: Şahinli – Erenköy (Çarşıbaşı)

Düzenleyen: Çarşıbaşı Belediyesi ve yerel halk

INTERNATIONAL HORON (BLACK SEA FOLK DANCE) FESTIVAL

Date: 14–17 August

Location: Trabzon City Center

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

TONYA BUTTER CULTURE AND ART FESTIVAL

Date: August 23–24, 2025

Location: Tonya

Famous Tonya butter in the spotlight, with concerts, panels, and competitions.

Organized by: Tonya Municipality

MAÇKA CULTURE, TOURISM AND ART FESTIVAL

Date: August 25–28, 2025

Location: Maçka

An eventful program celebrating local culture and the arts.

Organized by: Maçka Municipality

SUMMER SPORTS SCHOOLS & NATURE CAMPS

Date: Throughout July–August

Location: Akçaabat, Mersin Üzümlü

• Sports schools started on June 30 (for ages 5–18 in 18 districts)

• Nature camps for children aged 8–15 at Mersin Üzümlü

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality Department of Youth and Sports Services

ÖZDEMİR BAYRAKTAR SCIENCE CENTER – SUMMER PROGRAM

Date: July 8 – August 29, 2025

Location: Özdemir Bayraktar Science Center

Workshops by age group on design, mathematics, space, and technology.

Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

SEPTEMBER 2025

FENKO PLATEAU FESTIVAL

Date: September 1–2, 2025

Location: Fenko Plateau (Düzköy – Aykut)

Organized by: Aykut Village residents and Düzköy Municipality

DEMİRCİLER VILLAGE CULTURE-ART AND LİGARBA FESTIVAL

Date: First Sunday of September (approx. September 6, 2025)

Location: Demirciler Village, Yomra

Organized by: Demirciler Village Culture and Development Association with support from Yomra Municipality

TEMMUZ-EYLÜL BOYUNCA

BANDO TAKIMI GÖSTERİSİ

Tarih: Her Salı
Yer: Meydan, Atatürk Alanı
Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

ATATÜRK'ÜN SEVDİĞİ ŞARKILAR

Tarih: Her Çarşamba
Yer: Atatürk Köşkü
Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

MÜZİK DİNLETİSİ

Tarih: Her Perşembe
Yer: Kızlar Manastırı
Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

MEHTER KONSERİ

Tarih: Her Cuma
Yer: Meydan, Atatürk Alanı
Düzenleyen: Trabzon Büyükşehir Belediyesi

*Not: Ayrıntılı bilgiler için etkinlikleri düzenleyen kurum/kuruluşlar ile iletişime geçiniz.

KARADAĞ SERDA FESTIVAL

Date: First week of September
Location: Karadağ Plateau (Düzköy)
Organized by: Düzköy Municipality and local plateau associations

SIVRI FESTIVAL

Date: September 4, 2025
Location: Sivri Hill (Vakfıkebir–Tonya border)
Organized by: Vakfıkebir and Tonya Municipalities

ŞAHINLI-ERENKÖY PLATEAU FESTIVAL

Date: September 8, 2025
Location: Şahinli–Erenköy (Çarşıbaşı)
Organized by: Çarşıbaşı Municipality and local residents

WEEKLY EVENTS **(JULY-SEPTEMBER)**

MARCHING BAND PERFORMANCE

Held every Tuesday
Location: Meydan, Atatürk Square
Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

SONGS LOVED BY ATATÜRK

Held every Wednesday
Location: Atatürk Mansion
Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

MUSIC RECITAL

Held every Thursday
Location: Panagia Theoskepastos Monastery
Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

MEHTER BAND CONCERT

Held every Friday
Location: Meydan, Atatürk Square
Organized by: Trabzon Metropolitan Municipality

* Note: For detailed information, please contact the event organizers directly.

**Discover the
charm of this
mysterious and**

*enchanted
city.*

TRAVEL ZONE